
Вінцэсь Мудроў

...прызабытая туга па сьветлавалосай
дзяўчыне ізноў здушыла сэрца, і ўваччу,
каторым ужо разам, паўстаў мокры перон,
мітусьлівыя людзі з валізамі
і дзявочая постаць ля крайняга вагону....

Курортны аповед

Герману прысьніўся страшны сон. Прысьнілася, што зьнік Лукашэнка. Пра тое зьнікненьне небарака дачуўся з інфармацыйнай праграмы «Панарама». Уключыў – у сьне, вядома ж, — тэлевізар, а там стрыжаная дыктарка падупалым голасам паведаміла: паехаў, маўляў, гуляць у хакей і назад не вярнуўся... Усіх, хто штосьці ведае пра месцазнаходжаньне, просьба паведаміць... і тэлефонныя нумары на ўвесь экран.

Прачнуўшыся, Герман засяроджана пашкроб ніз жы-
вата, доўга пацягваўся, а пачуўшы шум вады ў кухні,
крыкнуў:

— Ліза!

На кухні бразнула патэльня і шум вады ўзмацніўся.

— Лізавета Іванаўна!

— Ну чаго ты?! — незадаволена азвалася жонка.

— Сон прысьніўся... – Герман прыўзняўся на локці,
уваччу мільгнула вясёлая іскрынка. – Чуеш?..

— Я ад ранку на кухні прэю, а яму сны сьняцца. Уставай ды сьмецьце вынясі, а то ўжо мухі гудуць.

Усьмешка зьяццела з вуснаў. Герман ціха мацюкнуўся, змучана падняўся з ложка. Ён хацеў было пайсьці на кухню, каб паведаміць жонцы, што працуе на паўтары стаўкі і ў першы дзень адпачынку мае права паспаць лішняю гадзінку, ды тут у вітальні — нечакана і трывожна — бомкнуў званок...

— Го-о! Яшчэ ў трусах?! — гаркнуў ад парога швагер – Лізчын брат Мікола.

Мікола перакінуў з рукі на руку вядро лямцавай вішні.

— А я ўжо на лецішча зьездзіў. Сабраў вам тут на кампот...

Хвілін праз пяць швагры селі на кухні і Лізавета, папярэдне ўздыхнуўшы, паставіла на стол пачатую пляшку гарэлка. Мікола пацёр далоні, пачаў быў распяваць пра свайго новага суседа — айца Яўлапія, якога пазбавілі сану, і ўрэшце рэшт сур'ёзным голасам запытаўся:

— Чаго надзьмуты?

— Ды так... – Герман перакрывіў твар, а Лізавета, выходзячы з кухні, незадаволена прабурчэла: — Сьніцца яму там нешта...

Мікола падчапіў відэльцам скрылёк маласольнага гурка:

— Што там у цябе? Начныя кашмары з палюцыямі?

Герман сумеўся, насупіў кусьцістыя бровы.

— Прысьнілася, што Лукашэнка зьнік.

Зрэнке Міколавы вомігам звужыліся:

— Як гэта – зьнік?

— Ну так... зьнік ды і ўсё тут.

Мікола пакінуў жаваць і ўтаропіўся на швагра:

— А як ты пра тое даведаўся?

— Як даведаўся... Тэлевізар уключыў...

— Ува сьне?

— Ну а дзе ж яшчэ, — з нярвовай інтанацыяй выгукнуў Герман, і швагра таропка папоўніў чаркі.

— Нікому толькі не кажы, — Мікола хукнуў у руку, адным глытком асушыў чарку. – А то ў «дурку» патрапіш.

Слова «дурка» заварушылася ў мазгах, стала, як той жук-караед, падточваць самалюбства, і Герман з агідаю крэкнуў.

— Змарнеў ты, Гера, апошнім часам, — швагра прыхапіўся на ногі, адчыніў фортку. – У цябе, дарэчы, калі адпачынак?

— Сёньня першы дзень, — буркнуў Гера, і швагра, прыпальваючы цыгарэту, ад нечаканасьці закашляўся. – Слухай, да нас пуцёўкі прыйшлі. На тры тыдні... у Трускавец. Палову кошту прафсаюз аплочвае. Магу пагаманіць...

— І колькі будзе каштаваць? — азвалася са сьвятліцы Лізавета.

— Дзевяноста баксаў без дарогі.

Мікола пусьціў у фортку струмень шызага дыму, а Лізавета, памаўчаўшы, з вясьлым адчаем паведаміла: — Хай зьездзіць. Са мной ужо тры гады ня сьпіць, дык, можа, хахлушкі ўзбадзёраць? — Лізавета ўключыла пыласмок і скрозь натужлівы шум выдала нейкую доўгую тыраду, але Мікола пачуў толькі самы канчатак: ... – МТС няшчасны!

— Ліз, пры чым тут МТС?! — гаркнуў, спрабуючы перакрычаць натужлівы шум, Мікола. Шаргануўшы насадкай па падлозе, Лізавета адключыла

пыласмок. – Бірка такая... на казытун вешаюць. «Можа толькі сцаць» – азначнае, — паведаміла сястрыца; брацельнік зарагатаў, і рогат ягоны праглынуў злавесны шум, які ізноў апанаваў прастору.

II.

Хвілін пятнаццаць, ня меней, ён бегаў па пероне, пытаўся: «Дзе тут на Трускавец?» – і знайшоў свой вагон за хвіліну да адыходу цягніка. Маладая, апранутая ў празрыста-белую кашульку праваднічка махнула рукой, маўляў, залазьце хутчэй, а ён, разявіўшы рот, забыўшыся пра ўсё на сьвеце, атарапела глядзеў на дзявочыя калені. Потым убіўся ў тамбур, праваднічка з грукатам апусьціла металёвую прыступку, вагон рэўматычна рыпнуў жалезнымі суставамі, і сасьмяглыя вусны шапятнулі два кароткіх словы: «Якія калені!».

У купэ сядзелі тры кабеціны, якія на яго нават не зірнулі: былі занятыя размовамі.

— А я так раблю, — прамаўляла мажная кабета, якая сядзела ля вакна і, пазіраючы ў люстэрка, папраўляла спаленыя пергідролям валасы. — Стаўлю на гадзінку ў духоўку, а потым булёнам заліваю. Ну і на гарнір макароны.

— А ці паліваеш чым? — запыталася кабета, што сядзела насупраць.

— Анягож! Падліўку раблю. А як часу няма, дык сьмятаны бухну.

— Слухайце, а як гэта запяканку рабіць? — падала голас трэцяя кабета, высокая шатэнка з доўгім носам.

Герман прымружыў вочы, згадваючы, дзе яму даводзілася бачыць такі нос, і тут жа з палёгкай уздыхнуў: дакладна такі нос быў у генэрала дэ Голя.

— Запамінай... Бярэш два яйкі, — Пергідроль вытрымала паўзу, з насцьцярогай уважччу зірнула на Германа, — потым... шклянку манкі, чатыры шклянкі малака, дзьве лыжкі масла. Ну і сочывам пальеш, як запячэцца.

— А калі прыгарыць?

— Дык ты ж глядзі, каб не прыгарала, — упікнула суразмоўніцу Пергідроль.

Цягнік матлянула на стрэлках, і дзьверы купэ зьлёгка ад’ехалі.

— Усе да Трускаўца? — маладая праваднічка прысела на хвілінку, дыхнула пахам горнай лаванды, павабіла смочкамі грудзей, што выпіналіся праз тонкую кашулю.

Аздаўшы квіток, Пергідроль падцягнула друзлае чэрава і, калі праваднічка выбегла з купэ, з распаччу ўголесе выдыхнула: — Ой, дзеўкі, і як гэта схуднець? Хоць на пару кілаграмаў.

— Кальрабі трэба есьці, — з веданьнем справы паведаміла даўганосая шатэнка. — У маёй сястры восемдзсят пяць кіло было. А пачала кальрабі есьці, адразу пяць кіло скінула.

— А што гэта такое?

— Капуста такая. На рэпу падобная. Я сёлета таксама ў агародзе пасадзіла, ды штосьці кепска расьце.

— А як яе гатуюць?

— Яе і сырую есьці можна, і тушыць.

— А як тушыцца?

— Спачатку трэба крыху абсмажыць, у муцэ ўкачаўшы, а потым ужо ў

рандолю класьці. Тушыць на павольным агні сорака хвілінаў. І абавязкова дадаць таматнага соўсу...

Слухаць усе гэтыя кулінарныя жахі не было сілы. Герман падняўся, выйшаў у калідор, азірнуўся па бакох. У дальнім канцы калідору мільганула белая кашулька; адтуль, з прыцемнай, загрузашчанай чыгунным тытанам проймы, павеяла нясьцерпнай пяшчотай і скрозь перастук вагонных колаў пачуўся яму няўцяжны грукат. Гэта абрынула сьцяна, якой ён адгарадзіў сябе ад жанчын, і скамечаная душа ягоная выпрасталася, і – магчыма, упершыню ў жыцьці – ён дыхнуў на поўную грудзіну. І грудзіна напоўнілася пахам лаванды, лагодным сонечным сьвятлом, напорлівым скразьняком, што струменіў ад вакна, і абяцаньнем чагосьці незвычайнага, трывожнага, неспазнанага. Герман заплюшчыў вочы, уцягнуў прагным носам паветра, але замест паху горнай лаванды адчуў нейкі смурод: ягоныя спадарожніцы, выкуліўшы на столік гару рознага ежыва, лупілі нягнуткімі пальцамі сівушна-крутыя яйкі.

— Я дык люблю з гарчыцай, — казалі даўганосая шатэнка, хітаючыся, што той рабін, у такт калыханьню вагона. — А я з маянэзам, — няўцямна, з набітым ротам, засьведчыла Пергідроль, і Герман з агідаю сьцепануўся.

III.

Гэтаму цяжка даць веры, але за ўсё жыцьцё ў яго, апроч Лізаветы, не было аніводнай жанчыны. Ён баяўся іх. І страх гэты нарадзіўся яшчэ тады, калі ён, смаркаты падшыванец, хадзіў у другі клас. Яму й цяпер з жахам згадваецца той задушны ліпенскі вечар, п'яная бяседа, застаўлены пляшкамі стол, і чырвоная пыса матчынай сяброўкі – цёткі Серафімы. Чаму цётка засталася ў іхняй хаце, і куды ў той міг падзеліся бацькі, ён ужо ня памятаў, а вось залатыя зубы, што бліскалі ў нетрах разяўленага роту, і смуродліва-віннае дыханьне, якім яго душыла цётка Серафіма, запомніліся на ўсё астатняе жыцьцё... Цётчыны белыя, бяз ценю загару, рукі мітусьліва расшпільвалі гузікі, сьцягвалі штаны, а складзеныя ў трубочку вусны шматкроць паўтаралі: «Спацькі... зараз будзем спацькі». Потым, хаця ён і супраціўляўся, сьцягнула з яго трусы і, закаціўшы п'яныя вочы, гульліва прамармытала: «І дзе тут нашая пісінка?» Яшчэ імгненьне, і п'яная цётка схапіла ротам ягоны спалохана-ацьвярдзелы стручок: «А-ам пісінку! А-ам пісінку! А-ам!..» Ён ляжаў, бяз духу, баючыся, што залатыя зубы злавесна лягнуць, адарвуць стручок – і што ён тады скажа маці...

Матчына сяброўка часьцяком завітвала да іх у хату, кожнага разу шматзначна пасьміхалася; у Германа пры гэтым панічна білася сэрца і маці, на параду той жа цёткі Серафімы, клала яму на ноч пад падушку прывялы карань валяр'яну. І кот Базыль – чорны, з белым гальштучкам на шыі, сібірак, — аж да раніцы сядзеў ля ягонага ложка і варкатаў свае бясконцыя песьні...

Потым, разам з песьнямі Валерыя Абадзінскага і нязводнымі прышчамі вакол носу, надышла маладосьць, і Герман, разам з сябрамі-аднакласнікамі, стаў хадзіць у клуб на танцы. Аціраўся там ля сьценак, цяжка соп і ня мог набрацца смеласьці запрасіць дзяўчыну. А калі – такое надаралася вельмі рэдка — яго запрашала на павольны танец якая цыбатая дзяўчынёха, ён сьцепанаўся і здушана прамаўляў: «Я не танцую».

Мінала вясна, прыходзіла лета, на зьмену лету пасьпяшала восень; сыпала жаўталіст у гарадскім парку, стукала мокрымі галінамі ў вакно: раз, два,

тры... дваццаць тры, дваццаць чатыры, дваццаць пяць... «Трыццаць!» – налічыў ён аднойчы і прыўзняўся на ложку. «Ужо трыццаць, ужо лысіна з далонь, а я ўсё яшчэ не жанаты?» — і адчуў на твары смуродлівы подых, і з цёмнага кута нехта дарэшты выразна, тры разы запар, прамармытаў: «А-ам пісіню... а-ам пісіню... а-ам».

Ажаніўся ён у трыццаць два гады. Жонка ягоная, Лізавета Іванаўна, дагэтуль перажыла двух мужоў – адзін засіліўся, другі, прыхапіўшы з кватэры ўсё каштоўнае, зьбег на радзіму – у Краснадарскі край, адкуль – пасля Германавага жаніхоўства, — дасылаў віншавальныя паштоўкі з краявідамі партовага горада Ейску.

Чым такім спакусіла яго Лізавета, Герман і сам ня мог адказаць. Ну, пажавела пару разоў ягоная ўлякнутая з дзяцінства пісіня, напружана паматлялася ў паветры, потым, пасля вясельля, кульнула на бок і больш ужо не аджывала. І доўгімі начамі, захінуўшыся падушкай ад смуродлівага жончынага дыхання, ён ляжаў бяз сну і мроіў пра дзявочыя калені. Загарэлыя, шчыльна стуленыя, яны, ад нядаўняй пары, не давалі спакою, спараджалі хваравітыя фантазіі, і вільготны язык ягоны варушыўся між вуснаў, спрабуючы ўбіцца, на колькі можна, у лагчынку, што бегла між каленяў. Апанаваны такой ззіўнай жарсыцю, ён пагартаў аднойчы падручнік сэксапаталогіі, спрабуючы ўведаць – як называецца такое адхіленьне, але нічога такога не знайшоў. Збачэнцы млелі ад брудных жаночых трусоў, ад зубачыстак, якімі карысталіся незнаёмыя кабеты, ад унітазаў, на якія сядалі прыгажуні, але каб нехта калаціўся і гарэў чорным агнём, пабачыўшы стуленыя дзявочыя калені, такога збачэнства сэксапаталогія ня ведала.

...За вагонным вакном бясконцай чарадой мільгцелі асьветленыя сонцам хвоі.

— Я б зараз бананіну зьела, — даляцеў з-за сьпіны змораны голас Пергідролі.

— Праз паўгадзіны Баранавічы. Там на станцыі іх поўна, — заўважыла шатэнка, і цягнік, у прадчуваньні хуткага прыпынку, захітаўся, тузануўся, з аглушальнымі грукатам прамінуў чыгуначны мост.

— Мой Вася любіць бананы, — прамовіла, змагаючыся з позехам Пергідроль. – Пакладу манкі – ні за што ня будзе есьці, а з бананам дык усё начыста зьесьць ды яшчэ дабаўкі просіць.

— А я ў кашу «галіну-бланку» кідаю, — падала голас трэцяя кабета і распачна чхнула.

Цягнік праскочыў яшчэ адзін мост. За мутным вакном праплылі карова з цялём, старая ваданпорная вежа, несамавітыя, гаўнянага колеру, будынкі. Герман прыціснуў нос да шыбы, спрабуючы ўгледзець – якую станцыю прамінаюць, ды тут у канцы калідору бразнулі шклянкі і запыталі: «Чаю будзеце?»

Герман зірнуў на дзявочыя калені – прыгажуня-праваднічка ішла па калідоры, — і стоена ўздыхнуў.

— Што ж гэта вы... — нягучна, але патрабавальна прамовілі за сьпінай, і ён азірнуўся — грэбуеце нашай кампаніяй? — Давялося, з вінаватай усмешкай на твары, зайсьці ў купэ, насыцярожліва прымасьціцца на лаўцы.

— У Трускавец? — запыталася Пергідроль, і ён моўчкі кінуў галавою.

— Які санаторый?

— «Рубін», — азваўся Герман, і Пергідроль, а разам з ёю і даўганосая шатэнка, разам выдыхнулі: — Як жа там добра кормяць!

Герман пакасіўся на пукатыя, з сінім водценым, жаночыя калені – аку-рат такія былі ў Лізаветы, — узяў рукі ў крыж і стаў чакаць – калі ў купэ, бразгаючы шклянкамі, увойдзе прыгажуня. Ён заплюшчыў вочы і ўявіў галавак-ружны пах лаванды, і ўбачыў пляму сонечнага сьвятла на дзявочых каленях, а калі, праз пару хвілінаў, разьмежыў павекі, дык убачыў зусім іншую правадніцу – крутабокую бабізну з чорным пухам пад сінім армянскім носам.

— А вам чаю несьці? — запыталася бабізна, ён штосьці буркнуў у адказ, залез на верхнюю паліцу і застыў там у паставе нябожчыка – задзёршы галаву і сашчапіўшы рукі на грудзіне.

IV.

Калі, наступным ранкам, ён выкуліўся з вагону, маладая праваднічка (а можа гэта толькі здалося) пасьміхнулася яму і нават (гэта ўжо дакладна здалося) зрабіла лёгкі рэверанс. Германа падхапіла людская плынь, ён рушыў у натоўпе, і пры гэтым увесь час азіраўся. Прыканцы перону ходнік пакручаста зьбег з пагорку. Наш герой выцягнуў шыю, прыўзняўся на дыбках і апошні раз угледзеў прыгажуню ў белай кашульцы.

На прыстанцыйным пляцы стаяў шыхт разьдзёўбанага выгляду аўтобусаў.

— Хто да «Рубіну?!» – крыкнулі з крайняга «пазіку», і ён, схапіўшы ў ахапак валізу, стаў прабівацца да адчыненых аўтобусных дзвярэй.

«Пазік», ня йначай, прыгналі з могілак металамому: пластык у салоне быў парэпаны, лінолеум пад нагамі пузырыста пукаціўся, а кожная заклёпка над галавою была пазначаная іржавым пісягом. Аўтобус, аднак, даволі жвава скрануўся з месца, і Герман, шукаючы апірышча, абалёрся далоньню на чыйсьці мяккі аздак.

— Яны тут страшныя нацыяналісты, — прагугнелі пад бокам, і Герман пазнаў па голасе Пергідроль. — Ты ім па-руску, яны табе па-хахляцку...

«Пазік» пайшоў угару, і малады кіроўца, не азіраючыся, гукнуў:

— Санаторый «Каштан». Наступны «Верхавіна».

Герман чарговым разам згубіў раўнавагу, крануўся далоньню жаночага азадку, і Пергідроль, азірнуўшыся, ухвальна пасьміхнулася. Аднак у той жа міг усьмешка зьяялася з фарбаваных вуснаў, і кабета, з інтанацыяй нечаканай згадкі, выгукнула:

— Ой, дзяўчыны, зараз міма «Каштана» паедзем – пакажу вам, дзе марозіва прадаюць. Такога смачнага нідзе ня ела.

«Ці нажарэцца калі?» – падумаў Герман, і ў той жа міг аўтобус абурана страсянуўся на калдобіне.

Санаторый «Рубін» – высозная, увабраная ў шкло будыніна, стаяла на пагорку, і ранішняе сонейка навьліт высьвечвала ейнае нутро — дваццаць чатыры лесьвічныя маршы. Па маршах увішнімі мурашамі бегалі людзі, і гэта наводзіла на думку, што ў санаторыі не працуе вінда. Калі ж Герман атрымаў у рэгістратуры ключ ад пакою і падышоў да той самай вінды, аказалася, што працавала толькі адна кабіна, і ёю карысталіся выключна інваліды, пенсіянеры ды новапрыбылыя з валізамі. Ахвочых падняцца на свой паверх было процьма, таму наш герой крэкнуў, бязгучна маццюкнуўся і нетаропкай хадой рушыў па лесьвіцы, сьлізгаючы паглядам то па дзявочых

каленях, то па сівых карпацкіх пагорках, што ўздымаліся з-за далягляду. Ля дзвьярэй 112-га пакою Герман з хваляваньнем перавёў дых.

Ключ аніяк ня лез у шчыліну – дзверы, відавочна, былі зачыненыя з адваротнага боку – і ён пастукаў па шале косткамі пальцаў. Стукаў добрых пяць хвілінаў, нарэшце за дзвьярыма вохнулі і нехта змучана выдыхнуў: «Зараз».

Адчыніў дзверы нізенькі, лысаваты тыпус, пакамечаны твар якога нагадваў сушаную грушу. Нічога не сказаўшы, сусед пайшоў да ложку, пры гэтым паркалёвыя трусы ягоныя з аднаго боку спаўзлі долу, напалову агаліўшы прышчаватую кумпячыну. Грымнуўшыся на ложак, тыпус адразу ж засоп, і Герман чарговым разам перавёў дых.

Перш-наперш трэба было памыцца. Падхапіўшы ручнік і мыльніцу, новы пастаялец зайшоў у ванную, і пад нагамі ягонымі гучна бразнула пустая бутэлка. Тузін гэтых самых бутэлек грувасціўся поруч з унітазам, а адна – з-пад пяроўкі – плавала ў ночвах, што стаялі пад душам. Ніякай ваннай у пакоі не было: вада, відаць, лілася непасрэдна на падлогу, балазе, у куце мелася забітая валасатымі змылкамі вадазьліўная адтуліна. Ён крутнуў па чарзе спачатку правы, а потым левы вентыль, і кран, спалохана здрыгануўшыся, адказаў яму смаркатым сіпеньнем. «Божухна, куды прыехаў!» — прастагнаў наш герой і з гідлівым прыжмурам абмыў твар вадою з начовак.

Трускавец выглядаў мястэчкам утульным і ў чымсьці нават сімпатычным. Усё наўкол патанала ў зяленіве разгалістых дрэваў – дрэвы былі падобныя да каштанаў, але мелі больш сьветлае лісьце, — і з нетраў зялёнага акіяну тамсям выплывалі на паверхню карпусы санаторыяў, залатыя купалы храмаў, а на асмужаным даляглядзе, у неверагоднай далечыні, гарбінамі агромістых драмэдэраў, пукаціліся Карпацкія горы. Дарога бегла завільым серпанцінам, ля санаторыя «Вясна» паварочвала направа, і далей трэба было спускацца па бетонных сходах. Тут, на сходах, чынілася штосьці неверагоднае. Амаль на кожнай прыступцы сядзелі бязногія калекі, цыганаватага выгляду цёткі, змарнелыя, дарэшты не працьверазелыя гулякі, нарэшце, дзяўчыны-падлеткі і, цягнучы да мінакоў дрыжачыя далоні, няскладнымі галасамі лямантавалі: «Люды добрыйі, дайтэ копійочку!» Ідучы між жабрачых шыхтоў, Герман цягнеў з твару, адводзіў убок вочы і з пачуцьцём законнай гордасьці думаў пра тое, што ягоныя супляменьнікі-беларусы, як бы бедна ні жылі, ніколі ня будуць сядзець на прыступках ды прасіць міласьціну.

На цэнтральным пляцы віраваў невялічкі кірмаш. Герман паблукаў па кірмашы, прыцаніўся было да сонечных акулераў – сонца тут адбірала вочы, ды і на дзясочыя калені зручна назіраць, насунуўшы на нос акулеры, — але згадаў, што яшчэ не мяняў даляры на грыўны, і крутнуў галавой, выглядаючы будку з шыльдай «Exchange». Крутнуў, ды тут жа ўвабраў голаў у плечы, бо ўгледзеў Пергідроль з даўганосай шатэнкай. Кабеты ішлі па пляцы, пра штосьці гучна балбаталі, і да вушэй Германавых даляцела кароткая фраза: «Цікава, што будзе на абед?» І наш герой, згадаўшы, што а першай мусіць быць у санаторнай сталоўцы, шырокім крокам рушыў за кабетамі.

І.

Дзе на курортах людзі знаёмяцца? Вядома ж, у сталоўках.

«У вас трэцяя дыета – сорок восьмы стол», — зычны голас сталоўскай распарадчыцы быў чутны нават тут, на другім баку разлеглай залі. Наноўпры-

былыя курортнікі – два мужчыны сярэдняга веку – валюхастай хадю прайшлі міма Германа, уладкаваліся за суседнім сталом, за якім ужо сядзелі, няроўна дыхаючы, дзеве кабеты ў празмерна адкрытых сарафанах. Мужчыны рыпнулі крэсламі, і адзін з іх, папярэдне керхануўшы, запытаў: — Адкуль прыехалі, прыгажуні? — З Мелітопалю? А мы з Херсону. — За суседнім сталом усчалася вясялая гутарка; кабеты страсянулі грудзямі, бліснулі залатымі фіксамі, і Герман адчуў, як з яго сышла ў зямлю апошняя ясачка надзеі.

Кабет гэтых ён сустрэў па дарозе ў сталоўку, і адна з іх – бялявая саракоўка – абдарыла яго цікавым позіркам. Потым, сеўшы за свой стол, саракоўка яшчэ пару разоў зыркнула ў ягоны бок, Герман заклапочана крануўся шортскіх, два дні ня голеных шчок, і толькі тады зразумеў, што кабета зыркала не на яго, а на хударлявага мужчыну, што сядзеў за ягоным сталом.

Апроч хударлявага мужчыны тут сядзелі пахілая бабулька ў старамодным капялюшыку, якая неадрыўна, з пачуцьцём пакрыўджанай немачы, глядзела на фаянсавую сальніцу ды хударлявая, ягоных гадоў жанчына. Худабзей, праўдападобна, быў ейным мужам: ён увесь час круціўся на крэсьле і цішком пазіраў на кабет у адкрытых сарафанах. Усе трое зацята маўчалі.

Нечакана ўсе наўкол загаманілі, паўскаквалі з крэслаў; Герман азірнуўся і ўбачыў кельнерку. Кельнерка, пад ухвальныя воклічы, каціла перад сабою вазок з двума вялікімі рандолямі і высокім стосам талерак.

— Боршч вязуць, — улякнута прамовіў худабзей, скасіўся на жанчыну, і тая, адвёўшы вочы, злавесна прасіпела:

— І як я яшчэ жыву з такім падонкам?..

Па абедзе Герман падняўся на адзінаццаты паверх, з насыцярогаю зайшоў у свой пакой. Лысаваты тыпус ляжаў у адных трусах на ложку, а поруч з ім, на крэсьле, сядзела нейкая чарнявая дзяўчына. Герман кінуў галавой, прысеў на ложак.

— Як тобі нэ соромно. В тэбэ ж жынка е, а ты тут з курвамы крутысься, — з дакорам казала дзяўчына, і сусед у адказ салодка пазяхаў.

— З якімі курвамі? З табой? — запытаўся сусед пасья хвіліны маўчанья. — Гаманіў ён па-расейску, і гэта ўсьцешыла Германа.

— У-у, підлюга! Шчэ яку холэру мэні підкінэш, — дзяўчына падхапілася на ногі, збіраючыся, як бачна, пайсьці, але перадумала і зноўку села на крэсла.

— Ня бойся, не падкіну. Бо падкідываць ня буду, — сусед ізноў пазяхнуў, а Герман, пабачыўшы, што на яго не зьвяртаюць увагі, ціхенька прылёг на ложак.

Дзяўчына яшчэ доўга ўшчувала суседа, той паціху пачаў сапці, відаць, заснуў. Германа таксама пачало цягнуць на сон, ён кульнуўся на левы бок ды нечакана прахапіўся, улякнута дзіўнымі зыкамі, што напоўнілі пакой.

— Слухаю, — азваўся сусед, прыціснуўшы да вуха мабільнік.

— Ну я... ну што ты хацела? — голас суседаў дрыжэў і зрываўся. — Якія яшчэ бабы? Што ты там вярзеш?!

— В його тут баб богато, цілу ніч з імі піячыць, — гукнула дзяўчына, і сусед, заціснуўшы слухаўку рукою, паспрабаваў заехаць дзяўчыне нагой у аздак, але тая падхапілася з крэсла і гукала ўжо ад дзвярэй: — Вці грошы спустыв... на лівіську курву.

— Ды гэта прыбіральшчыца, у пакоі прыбірае, — гукнуў сусед, і слухаўка азалася доўгім зумканьнем. — Якія н-нахер бабы. Ляжым во ў пакоі...

з таварышам, — стаўшы вокрач, сусед прапоўз па ложку, працягнуў Герману слухаўку.

— Ляжы-ым... – выдыхнуў Герман, і слухаўка, памаўчаўшы, зумкліва прамовіла: — Таксама, відаць, блядун?

Герман уражана лыпнуў вачыма, а сусед, адключыўшы мабільнік, працягнуў шырокую пяцярню: — Сашко.

— З Кіева? — запытаўся сусед, падбіваючыся пад коўдру.

— З Беларусі, — азваўся Герман і цяжка ўздыхнуў.

— Ну як там у вас? Жыць можна?

— Можна, — няўпэўнена адказаў Герман, і душу ягоную апанавала ціхая маркота.

Неўзабаве яны разгаварыліся – Сашко наракаў на здароўе, казаў, што яго змучыла пякотка, што ў жоўцевым пухіры захрас камень дыяметрам 15 міліметраў, што жыць яму засталося ня больш году, і што жонка – сваёй недарэчнай рэўнасьцю – вырашыла зьвесці яго са сьвету.

— А гэта хто была? Вашая сястра? — запытаўся Герман, каб зьмяніць тэму гаворкі.

— Хто? Аксана? — сусед з уздыхам мацокнуўся. – На выправу разам ездзілі, у Карпаты. Трахнуў яе пару разоў, у кустах, дык яна мне цяпер жыцця не дае.

Герман прыўзняў галаву, з недаверам зірнуў на друзлае Сашковае падбароддзе, але, падумаўшы, што сусед жартуе, убіў патыліцу ў падушку.

— Летась у Есентуках адпачываў, у санаторыі «Украіна», дык пяць баб апрыходваў, а як дадому ехаў, яшчэ й правадніцу паваліў. Якраз да Растова пад'язджалі. Сьпёка неверагодная, дыхаць няма чым, а мы ў ейным катуху зачыніліся – і давай! Я там ледзь не памёр, і галаву пабіў аб лаўку.

Сашко памацаў лабешнік, паказваючы тое месца, дзе ён набіў гузак, а Герман, пакінуўшы дыхаць, падкурчыў ногі, каб быць далей ад суседа. Яму й раней даводзілася чуць аповеды пра санаторныя залёты. У аповедах фігуравалі дзьве, ну тры спакушаныя жанчыны, але каб спакусіць адразу пяць, ды яшчэ і правадніцу, такое цяжка было ўявіць, і Герман, зірнуўшы на суседа, амаль уголос падумаў: «Хлусіць».

Цэлую гадзіну ён круціўся ў ложку, спрабуючы заснуць, але сон зляцеў з павекаў. Герману мроіліся валасатыя рукі – дакладна такія былі ў Сашка, — рукі лашчылі дзявочыя лыткі, краналіся гладкіх каленяў, лезлі пад форменную спадніцу; маладая праваднічка – тая самая, якую ён сустрэў у цягніку, — задыхана вохкала, рассоўвала калені, і Герман, каб пазбыцца хваравітага наслання, куляўся з боку на бок. Кульнуўшыся безьліч разоў, ён падхапіўся на ногі і сцярожка, каб не абудзіць суседа, выйшаў з пакою.

Па калідоры, гулка шоргаючы нагамі, ішоў гурт пенсіянераў, пры гэтым кожны пенсіянер трымаў у руцэ невялічкі імбрык з выгінастым носікам альбо поліэтыленавую шклянку: адпачывальнікі ішлі піць мінеральную ваду.

VI.

Бювет уяўляў сабой вялізную, ашклянела-бетонную ратонду, якую працінала нязрыкае сонечнае сьвятло і скаланалі бязладныя зыкі. У гэтым гармідары Герману нават заклала вушы, але праз хвілю ён здолеў вылучыць сярод тлумнага граю чыесьці зацятае чханьне і басавітую песьню: непадалёку ад уваходу, у атачэньні тузіна слухачоў, стаяў брывасты мужчына і густым

басам выдыхаў: — Рідна маты мой-а-а... ты ночэй нэ доспала-а-а... — Мужчына, відаць, быў прафесійным сьпеваком, бо голас ягоны натужліва вібрыраваў, прымушаючы зьвінець залітыя сонцам шыбы.

— Хто цэ? — запыталася нейкая жанчына. — Цэ ж Грызадуб! — вырвалася адразу з некалькіх глотак, і Герман канчаткова пераканаўся, што брывасты мужчына — оперны сьпявак.

Ён спыніўся на хвілю, слухаючы прафесійна-густы бас, але, убачыўшы разгоністы надпіс: «Нафтуся», — пайшоў да кранікаў, з якіх лілася мінеральная вада.

Пра «Нафтусю» яму яшчэ дома паведаміла суседка Аляўціна. «Ваду трэба піць праз саломіну, — папярэдзіла абазнаная ў курортных справах суседка, — а то ад яе зубы крышацца». Таму й давлялося прыхапіць з дому фаянсавую кружку ды жменю поліэтыленавых саломінаў.

Вада была агіднай на смак, тхнула нафтаю, да таго ж была цёплай. Герман зрабіў пару глыткоў, скасавурыўся, выглядаючы — куды выліць пітво, і выліў у сьметніцу.

— Яка погана! — прамовіла, падслухаўшы ягоныя думкі, рабаціністая кабета. Кабета, відаць, таксама ўпершыню глынула «Нафтусі».

— Не кажыце, — азваўся Герман, і ў гэты момант ля ўваходу ўдарылі ў ладкі, і натоўп, што стаяў вакол сьпевака, пасунуўся да дзвярэй.

— Як гарно сьпівав людына... Хто такы?.. вы нэ чулы? — кабета ўскінула на Германа падфарбаваныя вейкі.

Жаночы пагляд — на кароткае імгненьне — нарадзіў у душы адчуваньне палёту.

— Грызяду-уб, — паведаміў ён з веданьнем справы, расьцягваючы да немагчымасьці апошні склад.

— Грызядуб?! — кабета нават прысела ад нечаканасьці, дыхнула пахам дарагіх духоў, кінулася да выхаду.

Льткі ў кабеты былі незагарэлыя і жылаватыя. Герман праводзіў іх учэпістым позіркам, выйшаў з бювету і адразу ж патрапіў пад шаты трускавецкага парку.

У парку было прахалодна і ціха. Густая зацень лагодзіла зрок і толькі зрэдку асфальтавы ходнік пазначалі плямы сонечнага сьвятла. Дрэвы наўкол былі старыя, пасаджаныя, відаць, яшчэ пазамінулым стагоддзем. На некаторых, самых пракаветных, віселі шыльдачкі: «Дуб звычайны»... «Бук еўрапейскі»... «Ціс ягадны»...

Ціс нагадваў елку, адно што шыпулькі меў мяккія і доўгія. Герман прымружыўся, выглядаючы — ці растуць на дрэве ягады, і нечакана за сьпінай ягонай пачуліся нетаропкія крокі. Па ходніку ішлі чацьвера адпачывальнікаў.

— «Ціс ягадны», — уголас прачытала жанчына, што ішла паперадзе, і Герман пазнаў кабеціну з-за суседняга стала.

— А чы можна йіх йісты, ційі ягады? — запыталася, абцягнуўшы сарафан, яе сяброўка — тая ішла пад ручку з сівягаловым херсонцам.

— Страшна атрута! — наструнена паведаміў сівягаловы. — В нас одын кінь пойів, тай і...

— Падох?! — разам выдыхнулі кабеты.

— Ні-і... відкачалы! — гракнуў мужчына, і ўсе чацьвёра дружна зарагаталі.

Сябрына рушыла ў бок бювету, а Герман, мацюкнуўшыся, пайшоў, прысьпешваючы крок, у адваротным кірунку.

«Як хутка людзі сыходзяцца, — думаў наш герой, шыбуючы шырокім ходнікам, — тры гадзіны як пазнаёміліся, а ўжо...» — ён мелькам азірнуўся. Сівагаловы, запаволіўшы хаду, паклаў руку на жаночы азадок, і кабета ў адказ прытулілася скроньню да ягонага плечука.

Твару стала гарача – нібыта пякельны самум наляцеў з-за дрэваў і апаліў шчокі. Герман правёў па шчацэ далоньню, згадаў, што ўжо другія содні не галіўся, з крыўдаю на сябе самога крэкнуў. Двухдзённая шчацэ рабіла яго старым і нехайным.

Шырокі ходнік папятляў між дрэваў, зьбег з пагорку, вывёў на асьветленыя сонцам прысады. Безьліч жаночых каленяў асьляпіла яго, прымусіла прымружыцца. Жанчыны – усе скрозь у цёмных акулерах — сядзелі на лаўках, гарталі часопісы, некаторыя елі марозіва, і ўсе разам слухалі Кіркорава, голас якога вырываўся з будкі гуказапісу. Былі тут і мужчыны, але іх было няшмат. Герман, прайшоўся ў канец прысадаў, прысеў на лаўку, поруч з невяліччай мужчынскай кампаніяй. Кампанія аб нечым зацята спрачалася.

— Та насрав він на цю зьбірку! — гукаў інтэлігентнага выгляду мужчына з сівой хемінгуэўскай барадой. – Він там за кордоном такі грошы мае, шчо нам нэ снылыся. Ну на яку холэру він будэ ў Кыйіві ногы собі ломаты?

— Всі зьбіглы. Нэма кому граты. Дэ тількі «зэлэны» покажуць – воны вжэ там, — абурана прамовіў мужчына, які сядзеў поруч з Германам.

— І зьбігуць... а шчо тут робыты, в цьіому колгоспі? На пидпогу-Кучму дывытыся? — азваўся інтэлігент, нярвова тузануўшы бародку.

Мужчыны, што сядзелі на лаўцы, гамузам заспрачаліся, адзін нават замахаў кулакамі, але неўзабаве ўсе разам аціхілі, і інтэлігент з уздыхам прамовіў:

— Без Шавчэнкы нам п...ць.

Слухаючы бязладную гаману, Герман падумаў быў, што гаворка ідзе пра знакамітага паэта, але неўзабаве высветлілася, што Шаўчэнка, якога раз за разам згадвалі суразмоўнікі, быў футбалёрам, які зьехаў гуляць за мяжу. Пры гэтым тры суразмоўнікі ганілі футбалёра, а інтэлігент, тузаючы бародку, яго абараняў. Герман футболам не цікавіўся, таму, пазяхнуўшы, зірнуў на мажную цётхну, якая сядзела на другім баку прысадаў і, заплюшчыўшы вочы, прыспана тузала галавой. Тут, у засені густалістага каштана, яго неўзабаве таксама змарыў сон. Галава Германова пачала тузацца, і сонная замарач раз-пораз перарывалася воклічамі футбольных заўзятараў. Яму прымроілася праваднічка; дзяўчына ляжала на ніжняй лаўцы, і яе кароткая спадніца была задзертая да самых трусікаў. Герман памкнуўся крануцца спакусьлівых каленяў, і ля вуха абурана выдыхнула: «Та він ворот нэ бачыць! Два голы за сэзон!». На кароткае імгненьне вочы апанавала сонечнае сьвятло, потым ізноў наплыў мяккі морак. Ён ізноў памкнуўся да дзявочых каленяў, і хтосьці – зусім побач — брахліва выгукнуў: «Знайшлы гульця... Він майжэ два рокы в дублі відсэдзів».

Хаця наўкол гаманілі, сон прыйшоў ціхі і суладны. Спаў ён цэлую гадзіну, і калі раптам абудзіўся, футбольных заўзятараў поруч ужо не было, лаўкі наўкол былі пустыя, і толькі мажная цётхна па-ранейшаму сядзела насупраць, зьвесіўшы голаў на грудзі і даглядаючы такім чынам дзясяты сон.

VII.

Пасьля вячэры забег у свой пакой, каб надзець пінжак – зьбіраўся прайсьціся па парку, — крутнуў вентыль – і ў далонь ударыў напорлівы струмень:

вада лілася і халодная, і гарачая. Сэрца радасна сьцялася, і твар кальнулі спачатку халодныя, а потым гарачыя іголки.

З нязьведанай дагэтуль асалодай ён доўга галіўся пад дожджыкам, потым гэтак жа доўга мыўся, шаруючы прывезенай з дому вяхоткай віслае чэрава, і выкуліўся з душавой дарэшты змораны і распараны. Ісьці ўжо нікуды не хацелася, да таго ж суседа ў пакоі не было, і яму заманулася пабыць на самоце.

Як стаяў – так і грымнуў на ложак; пад ложкам штосьці трэснула, матрац з аднаго боку праваліўся да самай падлогі, а разам з ім абарвалася долу й трапяткое сэрца: «Сапсаваў майно! А як прымусяць адкупляць?!» Ён ліхаманкава сьцягнуў матрац, падняў з падлогі драўляны брусок, што яго трымаў і тут жа азірнуўся, шукаючы – чым бы прыбіць дзеравяку. Урэшце прыбіў іржавай гантэляй, якую знайшоў у шафе для вопраткі. Дзеравяка, аднак, трымалася кепска. Герман з ліхаманкавым бляскам уваччу памяняў месцамі ложка – свой і суседавы (балазе, яны былі аднолькавыя), нарабіў пры гэтым ладнага груку, лёг – цяпер ужо з асьцярогаю – у пасьцель і гучна ўздыхнуў.

... Даўно яму не было так добра, так лагодна, як тою хвілінай. Даўно не адчуваў ён такога душэўнага суладдзя. І свежая прасьціна, якой накрыўся, крухмальна шапацела і пахла горнай лавандай.

За вакном згасаў ружовы вечар. Вакно было злёгка прачыненае, і адтуль, знадворку, квольмі хвалямі наплывала музыка: дзесьці ў парку ладзілі танцы. Ён глядзеў на ружовы праствакутнік вакна і ўяўляў людскі натоўп, рознакаляровыя агні вакол летняй эстрады, і праваднічку ў белае кашулі, якая стаяла наўзбоч эстрады з жоўтым чыгуначным сьцяжком у руках. Неўзабаве пачулася мелодыя «Шэрбурскіх парасонікаў», сэрца захоплена сьцялася, душа паляцела насустрач свайму шчасьцю, але нават у думках, у віртуальным сьвеце ружовых фантазіяў, ён так і не наважыўся запрасіць дзяўчыну на танец.

Апоўначы, знясілены мілоснымі фантазіямі, ён заснуў, а дзесьці праз гадзіну быў абуджаны грукатам дзвярыма і пявучым жаночым голасам:

— Сашко, ты мэні любліш, чы ні?

Ён не пасьпеў разьдзерці павекі, як на твар насунулася штосьці мяккае і ўдушліва-цяжкое. Герман тузануўся, хапаючы ротам паветра, і Сашко незадаволена прамовіў:

— Ну куды ты сунесься?... Гэта ж ня мой ложак.

Герману ўпершыню ў жыцьці селі на голаў, але ён не абурыўся: стаіўся пад прасьцінай, улякнута лыпаючы вачыма.

— Уф-ф... – выдыхнула кабета, бухнулася на Сашкаў ложак, чыркнула запалкай.

Герман сьцярожка, бяз дыху, сьцягнуў прасьціну з твару і ў сьвятле запаленай сярнічкі ўгледзеў ускудлачаную жаночую галаву.

— Скількі мы сьгогоньні выплылы? — запыталася кабета, дыхнуўшы – у Германа быў чуйны нос – густым гарэлачным смуродам упярэмешку з тытунёвым дымам.

Той, да каго яна зьвярталася, завіхаўся ў прыбіральні, і выйшаў адтуль праз пару хвілінаў.

— Фу, блядзь... толькі яйцы і памыў, — прамовіў Сашко, ляпаючы босымі нагамі на падлозе.

Сашко ўспоўз на ложак, таксама прыпаліў цыгарэту.

— Ты б хоць у ванную зайшла... – буркнуў Сашко пасья першай зацяжкі.

— Та ж воды нэма...

— Ну ёсьць там... у начоўках.

Жанчына з шумам выдыхнула дым.

— Ты там свойі яйцы мыеш, а я буду лыцё мыты?

Сусед мацюкнуўся:

— Я цябе прашу ня твар памыць, а ...

— Які ты, Сашко, грубы...

Герман ізноў накрываўся прасьцінай. «Няўжо будуць мілавацца? У адным пакоі з чужым чалавекам?!» Да апошняга імгненьня ён не даваў таму веры, а калі вынырнуў з-пад прасьціны і зірнуў адным вокам на суседскі ложак, дык угледзеў у цемры шырокі азадак, які з ліхаманкавым імпэтам падскокваў угору.

— Ох! Давай! Цілы дзень цьго чакала! — прасіпела кабета; у гэты момант пад ложкам штосьці трэснула, хтосьці з дваіх – відаць, Сашко – перднуў і скаціўся на падлогу.

— Шчэ?! Шчэ таке?! — загарлала кабеціна, і сусед, сьвецячы ў цемры белым азадкам, прасіпеў: — Ня бачыш? Ложак зламалі!

Сашко, з мацюгамі на вуснах, пачаў шнарыць рукою па падлозе, у ложку ізноўку штосьці зламлася, і спружынавы матрац, пад спалоханы жаночы воклік, абрынуў на падлогу.

— Як у домовыні, — пралепятала кабета, калі Сашко прымасьціўся поруч.

Герман выцер ражком прасьціны ўпрэлы лабешнік, крадком памацаў распаленыя вушы. «Бегчы! Бегчы прэч з гэтага прыгону!» — адчайная думка лёгкім сьвербам азвалася ў патыліцы. Ён прыўзняўся на локці, выглядаючы штаны й кашулю, ды тут жа падумаў: «І куды ж ты, браток, пабяжыш?»

І сапраўды: куды можна было бегчы цёмнаю ноччу, у незнаёмым горадзе?

Колькі часу Сашко з кабецінай маўчалі і не варушыліся. Нарэшце, аддыхаўшыся, кабеціна штосьці горача зашаптала, і Герман пачуў толькі апошняю фразу: «Хочаш, я яго подыму?»

Герман замёр бяз духу: падумаў, што кабета вырашыла і яго далучыць да справы. Аднак да таго не дайшло: кабета мела на ўвесе зусім іншае.

На дне суседскага ложка заварушыліся, зашапталіся, Сашко злёгка застагнаў, і Герман памкнуўся бегчы. Ён ужо скінуў нагу на падлогу, ды тут жа схаваў яе пад прасьціну: на падваконьні з гучнымі пералівамі засьпяваў мабільны тэлефон.

Сашко доўга мацаў рукой па падваконьні, нарэшце зморана праस्ताгнаў:

— Слухаю...

— А хто гэта там у цябе так сапе? — з натугаю зумкнуў мабільнік.

— Сусед, — няўпэўнена адказаў Сашко.

— Вы што, у адным ложку сьпіце?

— У розных, йопт’аюмаць! Ты мне, н-нахер дома жыцьця не даеш і тут штоночы тарабаніш!

— Вось і йоптваюмаць... вось і нахер... — плаксіва азваўся мабільнік і праз імгненьне, ужо адключаны, ляснуўся на падваконьне.

— І як ты з йію жывэш? — прамармытала кабеціна.

— Ня зьвягай... і без цябе млосна, — прамовіў сусед, і кабета рашуча крутнулася на бок.

Крутнуўся на бок і Сашко, а дзесьці праз хвіліну пакой напоўніўся мер-

нымі зыкамі. — Пс-с... — суцішна выдавала кабеціна; — У-ф-ф... — зморана, як той дзіравы кавальскі горан, выдыхаў Сашко. Яшчэ праз пару хвілінаў абодва захраплі. Захраплі разняволена, аглушальна, раскоціста. Пры гэтым у грудзіне жаночай штосьці агідна клекатала; кабета дзерла тхара з такім шалёным імпэтам, што ў Германа пазакладала вушы. — Хр-р-р! — адрывіста хроп Сашко, маракуючы, што гучней ад яго схрапянуць немагчыма, і тут жа ягоная сяброўка, набраўшыся духу, скаланала паветра клекатліва-зацяжным каскадам гукаў: — К-к-кх-х-х-р-р! «А ці будзеш!» — казала тым самым кабеціна, і Сашко на імгненне суцішваўся і няўцямна мармытаў спрасоньня. А чацьвертай гадзіне — Герман зірнуў на гадзіннік — у сьценку пастукалі. Спачатку стукнулі кулаком, потым нечым жалезным, ды так хвацка, што ў пакоі дзынкнулі шыбы. Сашко на міг абудзіўся, зварухнуўся і захроп яшчэ больш задэрысьцей, пакрыўшы кэрхатлівымі абертанамі немы храп сяброўкі.

VIII.

Раніцою — змораны, ускудлачаны, з чорнымі ад бяссонья вачадоламі, — Герман падбег да вакенца санаторнай адміністрацыі і дзьве гадзіны чакаў, калі яно адчыніцца.

— Перасяліце ў другі нумар! — гукнуў ён, калі вакенца адчынілася, і не пазнаў уласнага голасу.

— А шчэ таке? — буркнула адміністратарка, фарбуючы вусны пунсовай памадай.

Герман на міг сумеўся, правёў далоньню па лобе.

— Сусед храпіць. Аж сьцены дрыжаць. Нават з суседняга пакою стукалі...

— Сьгогоньні голоўного лікара нэма, а без яго мы вас нэ пэрэсэлымо.

Адміністратарка прыцмокнула нафарбаванымі вуснамі, і Герман, піхнуты ў бок аграмаднай валізаі, — за ім стаяла чарга наноўпрыбылых курортнікаў, — з панылай павольнасьцю рушыў да выхаду.

Сонца, як і ўчора, адбірала вочы, галава зь недасьпу была пустой, а ў страўніку халодным ледзяком варушылася млосьць.

— Каб на вас згуба! — прамармытаў Герман, невядома да каго зьвяртаючыся, і ў гэтым воклічы чулася пякучая крыўда, крыўда на сябе самога: такога затурканага, закамплексаванага, прыніжанага Сашком і яго бессаромнай сяброўкай.

— Чоловік! А чоловік! — гукнулі за сьпінай, і ён азірнуўся.

Аксана — тая самая чарнявая дзяўчына, што сядзела ўчора ў іхнім пакоі, махнула рукой, падбежкам рушыла насустрач.

— Ну як там... — задыхана запыталася дзяўчына, — ночувала львівська курва?

Спанталыжаны такім пытаньнем, Герман неакрэсьлена тузануў плечуком.

— Дывысь: він нэ знае! А чому морда така страшна? Нэ спав ніч? Нэ дала... гадзюка підколодна?

Дзяўчына ўзяла рукі ў бокі, пачала глядзець некуды ўгору, выглядаючы, як бачна, вокны іхняга пакою, а Герман — спачатку прыстаўным, а потым шырокім крокам пашыбаваў па ходніку — прэч ад балбатлівай Аксаны.

«Няўжо-такі азыз? — далонь заклапочана пацёрла запалыя шчокі, — яшчэ пару такіх начэй, і мяне й родная жонка не пазнае».

Паркавыя лаўкі былі незанятыя, і ён прымасьціўся акурат на тое месца,

дзе сядзеў учора – пад шатамі старога каштану. На супрацьлеглай лаўцы сядзела ўсё тая ж мажняя кабета і гэтак жа, як учора, прыспана тузала галавой.

Хвілін праз пяць яго й самога пацягнула на сон. «Прыкархнуць бы дзе ў цяньку», — падумаў наш герой, змагаючыся з позехам і асавела паглядаючы на дзвюх дзяўчын-малалетак, якія шпурлялі адно другой фасфарычна-салатавы мячык. Мячык шпокаў па асфальце, вясёлкава бліскаў на сонцы, падлятаў да зялёных шатаў. Неўзабаве вясёлкавы скакун зашамацеў за Германвай сьпінай.

— Дзядуля, дастаньце мячык!

Герман азірнуўся. Дзядуляў навокал не было.

— Хто, я?! — запытаў Герман, і дзяўчынкі разам выдыхнулі: — Вы!

За лаўкай шчытнай сьцяной стаяла пажоўклая туя. Ён прадзерся праз зарасьці і патрапіў на невялічкую, закрытую з усіх бакоў высокім кустоўем пляцоўку, пасярод якой ляжаў той самы мячык.

— Лавіце! — крыкнуў Герман.

Мячык паляцеў у высокае неба, а наш герой, ня доўга думаючы, лёг на траву, убіў патыліцу ў вілаваціну старой туі і адразу ж заснуў. Спаў доўга, ня меней трох гадзінаў — сонца тым часам пасьпела перапаўзыці праз высокія кусты і сьвяціла ў вочы, — але абудзіла яго ня сонца, а нечае няўцямнае мармытаньне.

— Ці чуеш? — прамармыталі непадалёку, — сапе нехта...

Герман стаіўся, сьцярожкім рухам памасіраваў навярэджаную патыліцу.

На лаўцы, сьпінай да яго, сядзелі дзве кабеты.

— Ды хто тут будзе сапці? — прашаптала адна з кабетаў і, сьцішыўшы голас, запыталася: — А што гэта за Нюра?

— Ай... рудая такая... За суседнім сталом сядзела.

— А-а... Нюрка... з Данецку? — кабета яшчэ больш сьцішыла голас: — І што там было?

— Пайшла яна да масажыста... ну, да таго, сівога... — міма лаўкі, гучна лаячы футбалёра Шаўчэнку, прайшлі футбольныя заўзятары, і апавядальніца на хвілю перапыніла аповед. — Ну... узяўся ён сьпіну ціскаць. Нюрка, казалі, ёй нават дыханьне заняло. І так, кажа, захацелася... Узяла і ў штаны залезла...

— Сівому?! — дрогкім голасам перапытала сяброўка.

— Ну не сабе ж... Казала — узялася за казытун, а ён такі кво-олы... Пару разоў цісканула, ён і пырснуў.

— Хто? Казытун?!

— Ну казытун... казытун...

У нос Герману ўбілася мурашка. Ратуючыся ад невыноснага сьвербу, пакутнік выгаліў вочы, страсянуў чупрынай, абяруч схапіўся за вілаваціну старой туі і чхнуў, ды так хвацка, што галаву заклініла ў вілаваціне і з каштану зьяцеў да часу зжаўцелы ліст.

Кабеты войкнулі, разам падхапіліся, пашыбавалі па бульвары; Герман, стаўшы вокрач, гэтак жа імпэтна папоўз у адваротны бок, прадзіраючыся тварам праз вецьце пасохлай туі, і на загадкава пачырванелым твары ягоным прысуседзіліся дробныя пісягі, пякучы сорам і душэўная пакута.

IX.

На абед ізноў падалі боршч. Старой у капялюшыку чамусьці не было, і худабзей, пад няўхвальным жончыным позіркам, агораў дзьве талеркі, аблізаў лыжку і стаў неўпрыкмет пазіраць у бок сарафаністых кабетаў, што сядзелі непдалёку. Герман таксама зірнуў на кабетаў, і адна з іх – ружовашчокая весялуха, — тыцнуўшы відэльцам у ягоны бок, нахілілася да сяброўкі, штосьці прашаптала на вуха, і кабеціны, прыціснуўшы далоні да вуснаў, пырснулі сьмехам. Зарагаталі, азірнуўшыся, і херсонскія мужланы. Герману перацяла дыханьне і боршч заказытаў у носе. Яму падалося, што на лаўцы ў парку сядзелі менавіта гэтыя весялухі.

— Чуеш, паскуда? З цябе сьмяюцца! — прасіпела худабзеява жонка, і ў Германа адлягло ад сэрца.

Худабзей панурый вочы, заездзіў на азадку: — Гэта ўсё твае фантазіі.

— Фантазіі! А чые гэта трусы пад ложкам ляжалі... сцанья?... – суседка рэзкім рухам адсунула ад сябе талерку. – Пайду зараз, кіну ў пысу сцаньне ейнае...

Суседка паспрабавала ўстаць, але худабзей схапіў жонку за рукаво, стона прамармытаў: — Муля, табе шкодна нервавацца.

— Паскуда, — выдыхнула Муля і з дзіўным для такой хвіліны імпэтам стала есьці гуляш...

...Не пасьпеў Герман адчыніць дзьверы свайго пакою, як да вушэй даляцеў дакорлівы Аксанін голас: — Ну, Сашко, дое...сь... Навіць ложка зломав.

Аксана сядзела на крэсьле, паньлымі вачыма глядзела на Сашка. Той ляжаў як у труне – на ўбітым да падлогі матрацы – стуліўшы павекі і склаўшы рукі ўкрыж.

— А ты знаеш, шчэ вона лекувалася? — запыталася дзяўчына, калі Герман, нацягнуўшы коўдру, кульнуўся на бакавую.

— Хто? — прыспана азваўся Сашко.

— Хто-хто... сучка твая львівська.

— Ды якая яна львоўская! Тут, каля пошты живе. Я нават у яе ў кватэры быў.

— Цэ взагалі нэ ййі кватэра! Цёткына. Вона тут крутыця, каб на дурняка попіячыць, з такімі дурнямы, як ты.

Аксанін голас паволі аддаліўся, і ў сьвеце запанавала цішыня. А яшчэ запанавалі шэры мышасты паўзмрок, у якім нарадзіўся лагодны летні дождж. І чым гучней лапаталі кроплі, тым сьвятлей рабілася ўваччу, і нечакана, як на экране, ён убачыў абмытую дажджом платформу, людскі натоўп, і самотную постаць ля крайняга вагону. Гэта была яна, красуня-праваднічка! Красуня штосьці крыкнула, ён наструніў слых і пачуў натужны вокліч: — І як тобі нэ соромно, Сашко! Ты ж всі свойі грошы на сучэк пустыв! — Герман прымружыўся, крутнуўся на левы бок і, ратуючыся ад абрыдлых Аксаніных дакораў, з галавой убіўся пад коўдру.

Ноччу ён ляжаў бяз сну і слухаў навакольныя зыкі. Дзесьці ля суседняга санаторыю пілкнуў, ды тут жа і аціх гармонік, выбухнулі сьмехам жанчыны, прыспана дзяўкнуў шчанюк, а за тонкай – у адну цагліну – перабойкай рыпнуў ложка і нехта спалохана схрапянуў.

Суцішнай хвілінай одуму Герман думаў пра жонку.

Ягоная Лізавета была жанчынай сварлівай, наравістай і – Герман ведаў гэта дакладна – мела каханка: міліцыянта-даішніка. Пра міліцыянта ён пачуў зусім выпадкова ад суседкі — Алі Наймушынай. Суседка забегла неяк па соль – жонкі якраз не было ў хаце, — напоўніла сальніцу і, як нічога якога, запыталася: «А хто гэта Лізку на даішняй машыне падвозіць? Сваяк які?» Герман спачатку нічога не адказаў, потым буркнуў няўцямна: «Сваяк», — а дзесьці праз тыдзень, завітаўшы дахаты і адчуўшы ў паветры цыгарэтны пах – сам ён не паліў, — зайшоў у ванную і знайшоў у бачку з нямытай бялізнай складзеную прасьціну, спрэс залітую згуслай сьпермай.

Ён не раўнаваў жонку, але ўсведамленьне, што Лізавета трахаецца з нямытым калхазанам – хто ж яшчэ ідзе ў мянты? — які залівае сямейныя прасьціны ліпучай сьпермай, кроіла сэрца і не давала спакою. Ён стаў употай прыглядацца да жонкі, і кожнага разу заўважаў зьмены ў яе паводзінах. Лізавета пачала круціцца ля люстра, зрабіла манікюр, набыла на рэчавым кірмашы трусы «танга» й ажурныя панчохі. А яшчэ стала пацьвельваць, маўляў, што за мужык — ні да дня, ні да ночы, — кожнага разу прамаўляючы адну і тую ж фразу: «Калі ты са мной ня можаш, дык з якой іншай паспрабуй». Казала нібыта жартам, але пры гэтым голас ейны дрыжэў і шчокі заліваў гарачы румянец. Лізавету, як бачна, даймалі згрызоты – здраджваць мужу бяз гэтага немагчыма. Таму і прагла злапаць Германа з якой маладзіцай, каб, такім чынам, ачысьціць сумленьне. Лізавета і ў Трускавец адпусьціла яго з лёгкім сэрцам, у спадзеўцы, што муж зблытаецца з якой хахлушкай. І вось, прабаўляючы на мулкай пасьцелі сваю другую курортную ноч, Герману ўявілася страшная карціна: ягоная жонка, апранутая ў тыя самыя карункавыя панчохі, мілуецца з даішнікам. Даішнік быў цемнаскурым, спрэс голым, і толькі на кучаравай галаве злёгка варушылася, у тахт рухам эбанітава-бліскучага цела, даішная, з салатавым аколешкам, фуражка. Уражаны мазахістычнай відзежай, Герман рохнуў, фуражка спала з кучаравай мурынскай галавы, і аднекуль з калідору даляцелі няцьвёрга-ўвалістыя крокі.

— Які ты сьгогоньні п'яны... – пачулася за дзвярыма, і Герман з галавою падбіўся пад коўдру.

— А чому... нэ адрамантувалы? — запыталася «львівська підлюка». Кабета з цяжкасьцю варочала языком.

— Сёньня нядзеля... хто табе будзе рамантаваць, — азваўся Сашко і, відаць, не распранаючыся, плюхнуўся на матрац, які ляжаў на падлозе.

— Хоця ж бы штаны зьняв, — прабурчэла кабета. – Сашко ў адказ мацюкнуўся, упіта прамармытаў: — Не магу... сіл маіх больш няма, — і Герман, ратуючыся ад задухі, вынырнуў з-пад коўдры.

— Лэжыш, як в домыныне, — мармытала «львівська підлюка». – У кволым сьвятле было бачна, як яна сьцягвала долу спадніцу. — Спадніца зачাপілася за пятку, кабета матлянула нагой, спадніца зьяцела на Германаў ложак, і Герман улякнута падкурчыў ногі.

Сашко з сяброўкаю сьцішыліся ў «дамавіне»; сяброўка пачала была пасопваць, ды раптам ачулася, штосьці гарача і няўцямна зашаптала.

— Слухай... давай сёньня бяз гэтага... – прыслана буркнуў Сашко.

— Ты шчэ, блядзь... як без цього? — пасьпела абурыцца кабета перад тым, як на падваконьні – настойліва і трывожна – азваўся мабільнік.

— Нэ подымай! — крыкнула кабета, а Сашко, чарговым разам мацюкнуўшыся, са злосьцю крэкнуў у слухаўку: — Ну, чаго тарабаніш?...

Слухаўка стоена зумкнула, і Сашко зьмяніў тон: — Гэта ты, Мікола?

Колькі часу слухаўка штосьці шапялява прамаўляла, Сашко парывіста аддзімаўся, з трывогаю ў голасе выдыхнуў: — Ну не па тэлефоне... не па тэлефоне... — і, прычакаўшы хвіліну, дадаў: — Пасьлязаўтра буду.

— Дзе гэта ты будзеш пасьлязаўтра? — гульліва запыталася кабета, калі мабільнік ляснуўся на падзаконьне.

Замест адказу Сашко са стогнам перавёў дых, а потым, рыпнуўшы матрасам, прабубнеў: — Ды адчапіся ты... без цябе моташна...

— Мэні шчэ... пійты? — ужо ацьверзелым голасам запыталася кабета, і Сашко, падхапіўшыся, махнуў у паветры нейкай апрапахай: — Давай, сапраўды, вымятайся. Забірай свае трусы, забірай свае гандоны...

Герман ізноў нырцануў пад коўдру, але коўдра, падхопленая разам са спадніцаю нярвовай жаночай рукой, спаўзла да самага поясу.

— Ты шчэ пошкадуеш, козлына марыупольська, — гукнула кабета ад самых дзвярэй, і ў сьпіну ёй ударыў шпурнуты Сашком чаравік.

Х.

Раніцай, а шостаі гадзіне, Германа абудзілі тэлефонныя гудкі і сіпавата-непракерханы суседавы голас: — Дзяўчына... кх-х, як мне... як мне даляцець... к-х... да Марыюпалю?

«Божухна, няўжо зьездзе?» — падумаў Герман, асавела мружачыся на зырка асьветленае вакно.

— Праз Кіеў? А калі самалёт?

«Няўжо буду спаць дасхочу?» — прашаптаў наш герой, назіраючы, як сусед, з мацюгамі і вохканьнямі, выбіраўся са свайго лежбішча. Ён прыкінуўся сьпячым і потым, скрозь прыжмур, назіраў, як сусед блукаў з канца ў канец пакою, усхвалявана гамонячы па мабільніку. Хаця Сашко гаварыў алегарычна ды эквівокіста, падцягваючы пры гэтым паркалёвыя трусы — яны па старой завядзёнцы спадалі на левы паўзадак, — Герман зразумеў, што сусед заганяе разам з хаўруснікамі металапракат, і што мінулым панядзелкам партыю металу затрымалі на мытні.

Не пасьпеў сусед скончыць размову, як у пакой зазірнула жанчына ў белым халаце.

— Затупывада... — жанчына з зацятай уважлівасьцю зірнула на суседа, — чому вы нэ ходытэ на процэдуры? — Не чакаючы адказу, кабета кінула Герману: — А вы колы прыйіхалы?

— У суботу... з раніцы, — прамямліў наш герой, нацягваючы коўдру да самага падбародзьдзя.

— Пісьля сьніданку йдытэ до лікаря. 120-га кімната.

— Будзе мне... працэдура, — мрукнуў Сашко, калі дзьверы зачыніліся.

Вьцягнуўшы з шафы вялізную сумку, сусед стаў пакаваць у яе свае мэтлахі. Напакаваўшы сумку, Сашко падхапіў з падзаконьня нейкі пачак, пакрыўшы ў руцэ.

— Перадаю эстафэту... з бананавым смакам... — гукнуў сусед, і Герман з жахам убачыў на грудзіне пачак кітайскіх прэзерватываў.

Неспакойная ноч – спаў нейкіх тры гадзіны – дарэшты затлуміла галаву. Выкуліўшыся са сталоўкі, Герман спыніўся пасярод фэе, з утрапеньнем, усё адно, як прысьпешваючы чых, зірнуў на высокую столь, пацёр чырвоныя павекі – яны шчымелі ад бессані, — але так і ня даў рады згадаць: куды ён мусіў зьявіцца «пісьля сьніданку». І толькі падшоўшы да стэнду з выяваю Пятра Грызадуба – тут прадавалі квіты на канцэрт, — пачуў, як нейкая кабета спытала ў сяброўкі: «Колы тобі до лікаря?» — пабег шукаць 120-ты пакой.

Пакуль дабрыў да патрэбных дзвярэй, да горла падкаціла халодная млосьць, і жанкі, што чакалі прыёму, на імгненьне патанулі ў шарым мроіве. Герман адсопся, плюхнуўся ў крэсла.

— Зоя казала, трэба пяць баксаў даваць. Іначай, ніхто лячыць ня будзе, — прабубнела адна з кабетаў, і тут жа замарачны шум увушшу прарваў барытоністы суседаў голас: — Будзеш на «Азоўсталі» – заходзь!

Герман расплюшчыў вочы. Сашка поруч не было. Сусед, відаць, пад'язджаў ужо да Львову, а голас ягоны яшчэ гучаў і хваляваў сэрца, і Герман, згадаўшы поціск вузлавата-ўчэпістай Сашковай рукі, пашкадаваў, што той так рана зьехаў у свой Марыупаль.

Санаторны тэрапеўт, маладая рудавалосая габрэйка, выхапіла з Германа-вых рук курортную карту, загадала, не ўздываючы вачэй, падкасаць рукаво.

— Ужываеце? — запыталася маладуха, напампаваўшы паветра ў тано-метр.

Паветра з жаласьлівым сіпам сышло, аслабаніўшы руку ад халоднага поціску.

— Ціск высокі... для вашых гадоў, — габрэйка сьпехам напісала нешта ў курортнай кніжцы, зыркнула з-пад ілба. — А праўда, што ў вас дэманстрантаў б'юць?

— Не, ужо ня б'юць, — адказаў Герман, піхаючы кніжку ў кішэнь пінжака.

— А што так?

— На дэманстрацыі ніхто ня ходзіць.

Такі адказ прышоўся лекарцы даспадобы, і яна задаволена пасьміхнулася.

— Ваду піць тры разы на содні... я там вам напісала, — прамовіла габрэйка, і Герман таропка выйшаў з пакою.

Дзіўныя рэчы чыняцца на сьвеце. Яшчэ ад ранку Герман з заміраньнем сэрца чакаў ад'езду Сашка, а цяпер, згадаўшы потную лысіну, прышчавы паўзадак і поўную нутранага адчаю фразу: «Фу, блядзь, толькі яйцы і памыў», — са шкадаваньнем уздыхнуў. Толькі цяпер зразумеў – як яму будзе не ставаць тут, у чужым горадзе, гэтага дабрадушна-цельпукаватага залётніка.

Калі ж зайшоў у свой пакой і пабачыў дробныя трэскі на падлозе – санаторныя цесьлі адрамантавалі Сашкоў ложка, — адчуваньне ўласнай закінутасьці і нікчэмнасьці халоднымі шчымётамі сьціснула душу. Ён ціха лёг на пасьцель, заплюшчыў вочы, і на мяжы явы і сну ўбачыў Аксану. Дзяўчына сядзела поруч, плаксіва сморкалася ў хусьцінку і раўніва прамаўляла: «Гера, ну як тобі нэ соромно. Ты ж всі свойі грошы на сучэк пустыв...»

Ён праспаў рэшту дня. Раз пораз скрозь сон прарываліся людскія галасы. Хтосьці – усё адно, як з бочкі, гукаў: «Затульвада – з'іхав?». Другі голас – дзявочы й бразгатлівы – пытаўся: «Дэ ця кобэліна?». На кароткае імгненьне

ён расплюшчваў вочы, штосьці мармытаў у адказ, і абудзіўся толькі адвячоркам, унюхаўшы агідны пах адэкалону.

— Лазюк, — адрэкамендаваўся хударлявы мужчына перадпенсійнага ўзросту, са стрыманай насыцярожлівасьцю працягваючы руку.

На вуснах новага суседа блукала невыразная ўсьмешка.

— Я ў рэгістратуры адразу сказаў: жыць буду толькі з земляком. Мяне сюды, у 112-ы пакой, і накіравалі.

Сусед, відаць, быў з гаманкіх, бо адразу ж загаварыў пра сваё наведаньне трускавецкай цырульні.

— Дома пастрыгчыся не пасьпеў, вырашыў тут зайсьці. Хаджу, гляджу на шыльды... А ў іх жа ўсё па-хахляцку. Пакуль знайшоў гэтую... як яе? Пяркульню... пярдкульню...

— Перукарню, — буркнуў Герман, неадрыўна пазіраючы ў столь. — На тле шарай, пазначанай пісягамі столі, яму прымроліся спачатку аголеныя калені праваднічкі, а потым напаўаголены Сашкоў азадак.

— І могуць жа па-расейску шпрэхаць, а ўсё адно... проша... проша... Я ім зрабіў заўвагу, маўляў, я з вамі па-расейску, дык давайце і вы... Дык яны мне, ведаецца, пагражаць сталі... сволачы недабітыя.

Сусед нахіліўся да люстра, спрабуючы ўгледзець — як яму пастрыглі патыліцу.

— У нас таксама... гэтыя... Янка Купала з Якубам Коласам... мову прыдумалі, — сусед сказеліў вока, чакаючы, што Герман падтрымае размову, але той змаўчаў, асавельмі вачыма пазіраючы ўгору.

...На сутоньні Герман вырашыў схадзіць на пошту — патэлефанаваць да дому. Убіўшыся ў душную кабінку, набраў патрэбны нумар, і слухаўка, як ні дзіўна, азвалася звонкім голасам. Ён пазнаў Алю Наймушыну — суседку, што жыла ў сумежнай кватэры і часцяком заходзіла да Лізаветы пабалбатаць за жыцьцё. Аляўціна была дзіўнай асобай — не ўжывала мяса, загартывалася па метаду Парфірыя Іванова, наведвала да таго ж зборкі нейкай секты, і Герман заўсёды трымаўся ад яе ўбаку.

— Перадаю! — гукнула суседка, і слухаўку скалануў незадаволены Лізчын голас: — Ну... што ты там?

— Ды вось, званю... — Герман насупіўся, спытаў, дзеля прыліку, пра надвор'е, потым пра швагра, а пачуўшы, што той другі дзень запар піячыць з нейкім расстрыгам, буркнуў штосьці на разьвітаньне і больш дадому не тэлефанаваў.

XI.

На абед падалі абрыдлы боршч. Герман лена боўтаў лыжкаю ў талерцы, пазіраў з-пад ілба на інтэлігента-худабзея, што сядзеў насупраць. Гэтым разам худабзей быў бяз жонкі і ўвесь час круціў галавой, кідаў трывожныя позіркы ўбок мелітопальскіх кабетаў. Калі ж адтуль, з-за сьпіны, чуўся вясёлы сьмех, інтэлігент суравеў з твару і ціха ўздыхаў.

— Вы тут колькі ўжо?

Пытаньне прагучала зьнянацку, Герман нават страпянуўся.

— Шосты дзень, — прамовіў наш герой, зварухнуўшы пальцамі, і худабзей з распаччу ў голасе выдыхнуў: — А я вось заўтра ад'язджаю.

Больш яны не прамовілі ні слова. Ды яно і добра. За тры дні Лазюк — новы

сусед па пакоі — так абрыдзеў сваімі размовамі, што вушы праглі цішыні, а душа забыцца і спакою.

Новы сусед выглядаў на дзівака. Тры дні адседзеў у санаторыі, а ў горад так і ня выйшаў. І нават ідучы ў бювет, сюд-туд азіраўся і стоена прамаўляў: «Ты, Гена, ня ведаеш гэтых бандэраўцаў... Яны мне ўжо ў цырульні пагражалі». А яшчэ Лазюк паталагічна баяўся проймы, і ўвечары з грукатам зачыняў вокны адразу на дзье форткі. Так што шчымлівыя мелодыі, якія гучалі на танцпляцоўцы, і якія Герман прагнуў паслухаць, глухлі знадворку, і замест іх у вушы лезла Лазюковая балбатня. Балбатаў сусед у асноўным пра палітыку: кляў зладзюгу-Кучму й чачэнскіх тэрарыстаў, гэтак жа рашуча хваліў Лукашэнку, сьцьвярджаючы пры гэтым, што праз пяць гадоў, калі Беларусь і Расея не аб'яднаюцца, пачнецца трэцяя сусьветная вайна.

Учора ўвечары Лазюк набыў у санаторным вестыбюлі брашуру «Урына-тэрапія» народнага лекара Сямёна Кандыбы, чытаў яе да самае ночы, тое-сёе цытаваў, і Герман, слухаючы, як трэба зьбіраць ды кіпяціць мачу, пукаціў вочы ды заціскаў рот далоньню. А раніцай, калі ішлі ў бювет, народны лекар падміргнуў ім з кампутарнага плакату, што вісеў поруч з каляровай афішай сьпевака Грызадуба. Кандыба, як высветлілася, надоечы прыехаў у Трускавец і зьбіраўся даваць кансультацыі на галоўнай гарадской танцпляцоўцы...

— Ну дык як, Гера... пойдзем? — прамовілі над вухам, і Герман ачуўся ад думак: тою хвіляю ён якраз даядаў сьняданак. — Ісьці на танцпляцоўку не хацелася. Дый ад адных аповедаў пра кіпячэньне сцакаў цягнула на ваніты. Але ў голасе Лазюковым гучала такая пякучая просьба, што ён крэкнуў, глынуў кампот і здушана вякнуў: яму здалася, што санаторныя кухаркі насцалі ў кампот — нездарма ж ён быў саланаватым і цёплым.

Ля ўваходу на танцпляцоўку стаяў невялічкі натоўп, прычым сабраліся там у асноўным кабеты. Натоўп хваляваўся, варушыўся і недзе ў нетрах ягоных голасна гукаў мужчына, відаць, той самы Кандыба. З-за людской гаманы словы Кандыбавы гучалі няўцямна, але калі яны падышлі бліжэй, дык пачулі немы жаночы голас: — А чым лячыцца?! — і пераканаўчы мужчынскі барытон: — Вось гэтым!

Над натоўпам узнялася трохлітровая, да грэлка падобная клізма.

— Вось гэтым! — паўтарыў Кандыба, і Лазюк, пасьвятлеўшы тварам (Кандыба казаў па-расейску), уплішчыўся ў натоўп.

— Клізму трэба ставіць пяць разоў на дзень. Толькі тады можна дасягнуць эфекту.

— А ваду цёплую ліць, ці якую? — крыкнулі адразу некалькі глотак.

Натоўп разам зашумеў, і Кандыба, перакрываючы гаману, абурана выдыхнуў: — Вы што... — гамана на момант суціхла і народны лекар, апусьціўшы долу клізму, паведаміў: — толькі ўрына! Ніякой вады! І ня дай вам бог ужываць сьвежую... Выключна трохдзённую! Адстоеную і адфільтраваную.

— А піць таксама трохдзённую? — крыкнуў з натоўпу Лазюк.

— Пяцідзённую... — жартам гукнуў у адказ чырвонатвары бамбіза, што праходзіў міма і спыніўся пасярод ходніка. — Навярнуў пару шклянак з пахмялюгі — і як агурочак!

Некалькі цёткаў у натоўпе — усе яны стаялі з нататнікамі і асадкамі ў руках — злавесна зашыкалі. Хвіліну натоўп узбуджана гаманіў, пасья чаго ўладны Кандыбаў голас ізноў апанаваў прастору.

— І яшчэ... Не давайце веры таму, хто заклікае ўжываць урыну як сродак ад аблысення. Каб аднавіць валасяныя цыбуліны, галаву трэба рэгулярна змазваць калам вадкай кансістэнцыі. Намазваеце зьвечару, нацягваеце на голаў поліэтыленавую торбу...

— І йдзеце на танцы! — чарговым разам гукнуў бамбіза і, пад абураныя жаночыя воклікі, рушыў па ходніку.

Агідны камяк падкаціў да горла. Утаймоўваючы рвотныя сутаргі, Герман заціснуў рукою рот, змахнуў няпрошаную слязіну, і ўжо адышоўшы ў другі канец прысадаў ліхаманкава схпіўся за патыліцу. Яму здалася, што галава спрэс перапэцканая гаўном і на патыліцу нацягнутая поліэтыленавая торба.

А наступным ранкам, калі нацягваў нагавіцы, у прарэху адарваўся гузік; Герман стаў шнарыць рукою па падлозе і нечакана ўгледзеў пад Лазюковым ложкам бутэльку са сцакамі. Увечары, калі сусед, па старой завядзёнцы, выправіўся на калідор глядзець тэлевізар, Герман – папярэдне абгарнуўшы бутэльку газетай – вынес яе ў прыбіральню, з гідлівай гіморай адліў палову сцакаў ва ўнітаз і напорлівым струмком дадаў сваіх – як піва цёмных і пеністых.

— Гэта табе за тваю балбатню, — прамовіў уголас і мацюкнуўся.

Праз тры дні Лазюка, з падазрэннем на гепатыт – сусед увесь час ванітаваў, — паклалі ў ізалятар на першым паверсе, і Герман двое содняў цешыўся адзінотай. Адчыняў зьвечару вакно, дыхаў водарам язміну і са шкляною слязюю ўваччу слухаў шчымлівыя мелодыі, што даляталі з танцпляцоўкі.

XII.

ЛЯ ўваходу ў бювет грувасціліся нехлямяжа-стракатыя шчыты з выяваю Карпацкіх краявідаў і змарнелы мужчына ў пацёхканым брылі муэдзініста гарлаў: «Закарпаття, Львів, Самбір, Почаевські монастир... Концэрт народнаго артыста Украіны Мыколы Грызадуба... останні концэрт в Трускавці... бэрэмо квыткы!»

Ранейшым часам Герман прабягаў міма тых шчытоў, а сёння прыпыніўся, прымружаным вокам зірнуў на выяву Львоўскага тэатра оперы ды балету.

— Пойіздка ў Львіў з навіданнем оперы Джузэпэ Вэрды «Набука», — прамармытаў «муэдзін».

Герман, ужо шырока расплюшчанымі вачыма, зірнуў на цэтлік з надпісам: «Львів, 30 гр.», палахліва запытаўся: — А якая выправа самая танная?

Самай таннай была паездка ў пячоры, дзе хаваўся Алекса Доўбуш.

Павагаўшыся, Герман сыпануў з потнай далоні пятнаццаць грыўняў драбязю, і потым, падлічыўшы – колькі гэта будзе ў пераліку на «зайцы», пашкадаваў, што змарнаваў столькі грошай.

Быў час вадапою і ў бювеце было шматлюдна. Піць ваду трэба было ня похапкам, а паволі, таму адпачывальнікі і блукалі з канца ў канец бювету, цягнучы з носікаў фаянсавых імбрыкаў агідна-цёплую «нафтусю». Герману ж пасля Кандыбаўскай лекцыі «нафтуса» здавалася мачой; ён выпіваў вадку ў два глыткі, імпатным рухам вытрэсваў з кубку апошнія кроплі і, натыкаючыся на тлустых цёткаў, бег да дзвярэй. Вось і сёння, крэкнучы, ён навярнуў 150 грамаў гаючай мінералкі, страсянуў кубак і пачуў з-за сьпіны лагодны жаночы голас.

— Піты трэба процягом п'ять хвіль.

За сьпінаю стаяла мажняя кабета ў гіпюравай кофце і – што адразу кіну-

лася ў вочы – з трыма вязанымі гузікамі ля віслай шыі. Кабета глядзела на яго з радасным даверам.

— Піць трэба... паволі... маленькімі глыткамі... цягам пяці хвілінаў, — парасейску паўтарыла незнаёмка, пабачыўшы подзіў у Германавых вачах.

Герман сарамліва кінула галавой. Дзесьці ён бачыў гэтую мажнуху, але прыгадаць – дзе дакладна, — не даваў рады.

— А куды вы падзеліся... ну там, у парку? — пытаньне прагучала зьнянацку і прымусіла страпянуцца, — То былі, а тое раз... — і зьніклі.

Толькі цяпер пазнаў ён кабету, што сядзела... — «Калі ж гэта было, у дзень прыезду?» — на супрацьлеглым баку бульвару ды прыспана ківала галавой. Герман насупіў бровы, згадаў пачутыя колісь жаночыя сакрэты («Схапілася за казыгун, а ён кво-олы...»), і яму стала ніякавата.

— Дзяўчынкі... мячык за кусты закінулі – я й палез даставаць, — голас Германаў злёгка здрыгануўся.

— Мячык? — з пракурорскай гіроніяй перапытала мажнуха, — закінулі?...

— Закінулі, — няўпэўнена прамармытаў Герман, адчуваючы, як шчокі і шыя поўняцца гарачай крывёю.

Ногі ў незнаёмкі былі ацёклыя, пакрытыя мярэжай сініх жылаў.

— У мяне квіток лішні... на Грызадуба. Узялі з сяброўкаю, а яна мусіла дахаты зехаць. Дык можа складзецца кампанію?

Герману стала гарача. Ён яшчэ нічога не сказаў, а кабета ўжо тыцнула ў ягоную руку квіток, памкнулася да выхаду і ля самых дзвярэй махнула, на знак блізкай сустрэчы, рукою. Дрыжачыя пальцы разгарнулі квіт. Канцэрт пачынаўся а сёмай гадзіне, у Палацы культуры імя Шаўчэнкі.

— «Рад пяты, месца дваццаць другое», — уголас прашаптаў Герман і аддзьмуўся, ды так напорліва, што квіток вырваўся з пальцаў, паляцеў на падлогу, і давялося кідацца за ім пад ногі нейкай бабулі. Бабуля з дзіўным для яе гадоў імпэтам падскочыла, улякнута войкнула і, паправіўшы спадніцу, прамармытала:

— А далібог, шалеюць мужыкі на курорце.

Аж да самага абеду Герман не знаходзіў сабе месца. Доўга і бязмэтна сноўдаўся па санаторным двары, потым цэлую гадзіну стаяў ля газетнага шапіку, гартаючы жыцццяпіс Сьцяпана Бандэры, нарэшце, вырашыў паспаць перад абедам і ў дзвярах пакою сутыкнуўся з Лазюком. Сусед два дні праляжаў у ізалятары і вярнуўся адтуль няголеным і дарэшты ўсхваляваным.

— Хадзіў зараз... шукаў... паскуду гэтую, — задыхана паведаміў Лазюк, мерачы пакой няровным крокам. — Ягонае шчасьце, што ў Моршын зехаў... А то б я яму паказаў... сродак ад раку.

Герман плюхнуўся на ложак, адчайна, да храбусьцення ў костках, пацягнуўся.

— Хто зехаў? Кандыба?

Пачуўшы прозьвішча ўрынатэрапеўта, Лазюк сьцяўся, заціснуў далонню рот, здушана вякнуў і, змахнуўшы з правага воку буйную слязіну, прамармытаў:

— Гера... прашу як сябра... не называй больш гэтага прозьвішча.

XIII.

Палац культуры імя Шаўчэнкі хаваўся у засені ліпаў ды каштанаў і звонку нагадваў бетонную стадолу. Трымаючы ў потнай руцэ запаветны квіток, Герман увайшоў у фае, наструненым позіркам пашукаў кабету ў гіпюравай

кофце, і сэрца ягонае ёкнула: сярод стракатага, прапахлага дарагімі духамі натоўпу, ён убачыў дзяўчыну сваіх мараў – сьветлавалосую праваднічку. Праз імгненне кабета, якую ён прыняў быў за праваднічку, азірнулася, бліснула залатым зубам і, прыклаўшы далоні да роту, клікнула праз людскія галовы нейкую Аксану. І прызабытая туга па сьветлавалосай дзяўчыне ізноў здушыла сэрца, і ўваччу, каторым ужо разам, паўстаў мокры перон, мітусьлівыя людзі з валізамі і дзявочая постаць ля крайняга вагону.

Калі ён уваўшоў у залу, Грызадуб – невялічкага росту, з пукатым чэравам мужчына – ужо быў на сцэне, і высокая, апранутая ў даўгую сукню кабета, якая стаяла ля раялю, пракураным голасам абвяшчала: «Українська народна пісьня «Тай орав мужык край дороги».

— Сюды! — гукнулі з залы, і Герман убачыў ускінутую руку.

Ягонае месца, на шчасьце, было зкраю.

— А я думала, ня прыйдзеце, — шапятнула кабета, крануўшыся Германай руці.

На кабёце быў аксамітны, са шнуроўкай на грудзіне, кабат і гэткая ж аксамітная, не па гадах куртатая спадніца.

Пакуль Герман ладкаваўся ў крэсьле, сьпявак кашлянуў, шматзначна азірнуўся, і піянічка, што абвяшчала нумар, захоплена ляснула па раяльных клавішах.

— «Тай орав мужык край дороги, тай орав мужык край дороги...» — засьпяваў Грызадуб, і Герман незадаволенна паморшчыўся: народнай музыкі ён не любіў.

Кабёціне, падобна, такія песьні таксама былі ня ў жылу, бо яна ўвесь час азіралася, абцягвала куртатую спадніцу, а калі піянічка абвясьціла другі нумар – песенью пра Гамзю, — тыцнула Германа локцем пад бок:

— Можа, пойдзем?

Стуліўшы, як у тым вясковым клубе, сьпіны, яны выйшлі ў гулкае фэе, і праз пару хвілінаў з задавальненьнем удыхнулі п'янкога, настоенага на паху ліпавай квецені, паветра.

— Гэтым Грызадубам усе вушы прабубнелі, — буркнула кабета, мелькам папраўляючы прычоску. — Ну паслухала я яго... І што ў ім добрага? Голас як голас. Вось у нашу маладосьць... памятаеце Абадзінскага? Во была галасіна! Наш сьпявак, украінскі, хаця й сьпяваў па-кацапску.

«Колькі ж ёй гадоў?» — з хваляваньнем падумаў Герман, а ўбачыўшы, як пагрозьліва страсянуліся пад напятай шнуроўкай неабдымныя грудзі, захваляваўся яшчэ больш.

— Я ў «Каштане» жыву. У нас там адна Данеччына адпачывае... шахтары з жонкамі. Божухна, якія абмежаваныя людзі.

«Няйначай, шосты дзясятка разьмяняла», — Герман пакасіўся на друзлыя калені.

— Учора пазнаёмілася з адной настаўніцай... жыве ў суседнім пакоі. Ну, думаю, інтэлігентка, пра літаратуру пагамонім, пра мастацтва. Пачала я гаманіць, а яна мне: «Ты, Дана, Віктара Дзюдо чытала?» Страсянула галавою, думаю, што за Дзюдо такі? Аж высьветлілася, што яна Віктара Гюго мела на ўвазе.

Хваляваньне, якое спарадзілі неабдымныя грудзі, ня толькі не мінала, але займала ўсё большы прастор у душы. Герману згадаўся аповед пра тое, як нейкая хворая на СНІД кабёціна, прыехаўшы на курорт, заражала сьмярот-

най хваробай залётнікаў, і неўпрыкмет выцер рукавом халодны пот з лабешніка.

— Мянэ, дарэчы, Данай завуць, — кабета, як нічога ніякага, узяла Германа пад локаць, і яны сышлі па гранітных сходах у засень густых каштанаў.

Хвіліну яны ішлі моўчкі — кабета відавочна чакала, што ён назаве сваё імя, але Герман маўчаў, бо ад хвалявання язык прысох да паднябення, і неўзабаве, на мастку праз ручай, кабета агучыла тую думку, што неадвязна зумкала ў Германавай галаве: «І чаго гэтая баба да мяне прычапілася?»

Кабета засьмяялася, спрытней абхапіла ягоную руку, і яны рушылі па бульвары, прыканцы якога ружавелі на вечаровым сонцы выгінастыя лоджыі санаторыю «Каштан».

— Ву-унь маё вакно, — прамовіла Дана, паказаўшы пальцам на верхнія санаторныя паверхі, — бачыце, там яшчэ чырвоная майка сушыцца.

Герман прымружыў вочы, але ніякай майкі ня ўгледзеў.

— І даўно вы тут... адпачываеце? — прамовіў, нарэшце, наш герой голасам дрогкім і задушлівым.

— Хто адпачывае, а каму й працаваць даводзіцца.

Словы такія яшчэ больш устрывожылі, і Герман паспрабаваў вызваліць руку.

— Да вы не хвалойцеся. Я пісьменьніца. Збіраю тут матэрыял для свайго новага рамана. Рабочая назва: «Дасьледзіны ўкраінскага сэксу». Як вам назва?

Герман тузануў плечуком, напружана пасьміхнуўся.

— Што ні кажыце, а матэрыял для падобнай рэчы можна сабраць толькі тут, у санаторыі, — кароткае імгненне пісьменьніца глядзела на ружовае сонца, потым чхнула, гукнула па-хахляцку: — Выбачайтэ, — і палезла ў кішэнь па насоўку. — Вы мяне адразу зацікавілі... як тыпаж, — пісьменьніца гучна сморкнулася, склала насоўку ў тры столкі.

Пачуўшы гэта, суразмоўнік таксама дастаў насоўку і выцер упрэрую шыю.

Як ні натуройся Герман, а мусіў, цягнуты за рукаво, пайсьці разам з пісьменьніцай у кавярню «Марозіва». Кавярня тая — скрозь шкляная й круглая — стаяла поруч з санаторнай будынінай, і з дынамікаў, што віселі ля ўваходу, вырываўся на прасьцяг знаёмы голас: «Тай орав мужык край дороги, тай орав мужык край дороги...»

Яны селі за крайні столік, пісьменьніца замовіла чарнявай кельнерцы два келіхі кагору, два марозівы з вішнямі, а Герман тым часам з трывогаю пачаў кішэнь, у якой бразгала пяць грыўняў.

Пісьменьніца прыпаліла цыгарэту, з лёгкай гіроніяй зірнула на Германа, але тут жа зірнула паўзверх Германавай галавы. Там, куды яна глядзела, грукнулі крэсламі, засьмяяліся і нейкая кабета сьпеўна і гучна прамовіла:

— Прыеду дахаты-ы, улагоджу мужыка-а... — і-і на кухню... Бульбу дзерці. Паміраю тут бяз дранікаў.

Ён не азірнуўся, адно ўвабраў голаў у плечы, і калі праз хвілю Пергідроль з даўганосай шатэнкай прайшліся міма, сарамліва адвёў убок вочы.

— Знаёмыя? — запыталася пісьменьніца, пусьціўшы ў суразмоўніка струмень разрэджанага дыму.

— Зямлячкі... у цягніку разам ехалі.

— І адкуль жа вы ехалі? Мяркуючы па акцэнтэ — з Чарнігава.

— Ды не... з Беларусі.

Пачуўшы пра Беларусь, пісьменьніца зірнула на суразмоўцу з яшчэ большай гіроніяй.

— Вас яшчэ там за мяжу пускаюць?

— Як бачыце, — з нярвовымі ноткамі ў голасе выгукнуў Герман, і пісьменьніца, каб улагодзіць сітуацыю, узняла келіх з кагорам.

Віно прайшло ў нутро з цяжкасьцю; нібыта жыклёр нейкі паставілі ў шлунках. Герман здушана крэкнуў, падхапіў мельхіёравай лыжачкай марозіва, глынуў халоднай салатэчы, і ў той жа міг віно заліло страўнік прыемнай цеплынёю.

Колькі часу яны сядзелі моўчкі. Герман еў марозіва, а пісьменьніца, адкінуўшыся на прыслон выгоднага крэсла, пускала колцы тытунёвага дыму і, уздыхнуўшы, прыкладвалася да келіха з віном.

— Я тут надоечы паўгоду ў Таронта жыла, — азвалася, нарэшце, пісьменьніца, насунуўшы на стол свае аграмадныя грудзі. — Усё-о дні лічыла — калі дахаты паеду. І вось прыехала... Гляджу цяпер на ўсіх гэтых кацапаў, ды назад, у Канаду хачу вярнуцца.

Суразмоўніца адным дыхам выпіла 150 грамаў кагору, правяла папяровай сурвэткай па фарбаваных вуснах, засяродзіла пагляд на трох наведніках, якія ладкаваліся за суседнім столікам. Усе трое гаманілі па-расейску і былі на лёгкім падпітку. Адзін з іх — высокі, стрыжаны «пад вожык» бамбіза, — разгарнуў меню, голасна прачытаў: — «Морозіва з орыхамі», — і дакорліва хітнуў галавой.

— Хаця б па-руску прадублявалі... ёкалэманэ... «маро-озіва». Прачытаеш такое і есьці не захочаш.

Пісьменьніца зірнула на бамбізу з непрыхаванай пагардай.

— У нас у палку быў адзін гуцул... Астапам звалі, — бамбіза махнуў рукою кельнерцы. — Кампалка выклікаў аднойчы: «Ну, таварыш сяржант, як будзе па-ўкраінску «Я ня буду есьці марожанае, бо яно халоднае і дарагое»? Той лоб пачухаў: «Ну, як будэ... «Я нэ буду йісты морозыво, бо воно холодно та дорого». Кампалка рагатнуў і кажа: «Ну і х... з табой, еш тады гаўно: яно цёплае й дармавое».

Тройца выбухнула рогатам, а пісьменьніца, падхапіўшыся на ногі, кінула на талерку пяць грыўняў адной паперкай, шпаркай хадою рушыла да выхаду. Герман пабег быў сьледам, але тут жа вярнуўся, залпам дапіў віно і, пужліва азіраючыся, выбег з кавярні.

Ён ужо зьбіраўся бегчы ўбок свайго санаторыю, ды тут пачуў сярод людскай гаманы ўладны воклік: — Шчэ став? Пішлы! — і, насуперак уласнай волі, пайшоў да кабеты, якая чакала яго ля ўваходу ў «Каштан».

Пісьменьніца жыла на восьмым паверсе, у аднамесным нумары, з вакна якога былі бачныя залаціста-ружовыя Карпацкія горы. Краявід уражваў, але глядзець у вакно доўга не давялося, бо позірк адцягнуў каляровы плакат, што вісеў на сьцяне і на якім дзьве абсалютна голыя жанкі — адна зусім маладая, а другая зусім старая, — стаялі, абняўшыся, і цалаваліся ў засос. Шчокі Германавыя сарамліва загарэліся, і ён перавёў позірк на закіданы паперамі стол. Гаспадыня пакою й сапраўды, відаць, была пісьменьніцай, бо паперы валяліся ня толькі на стале, але й на падлозе, а пасярод стала стаяў мініяцюрны кампутар — гэткая валізка з экранам, назву якога Герман ня даў рады прыгадаць.

Гаспадыня тым часам дастала з лядоўні пачатую ўжо, нетутэйшага выгляду бутэльку, покнула коркам, напоўніла залацістай вадкасьцю два маленькія кілішкі.

— «White Horse»... яшчэ з Таронта...

Гаспадыня села на скураную канапу, лягнула даланёю па канапнай сьпінцы, і госьць нясьмела прысеў поруч.

Цёплая жаночая рука балюча схаплася за чупрыну, і Герман, з перапуду, увагнаў голаў у плечы.

— Я ведаю, чаму вы хаваліся ў кустах. Вы слухалі жаночыя сакрэты, — пісьменьніца паслабіла спохват, правяла рукою па ўстаўбураных Германаваых валасах. — Мне падабаюцца такія мужчыны. Бо я перакананая — мужчыны павінны ведаць пра жанчын усё! Толькі тады сэксуальнае пачуцьцё набудзе сапраўдную сілу.

Пісьменьніца кульнула чарку, кранулася Германавага калена і неўзабаве зьнікла ў ванным пакоі.

За сыценкаю перарывіста зашумела вада.

«Бегчы... бегчы прэч ад гэтай кабылы!» — гарлаў на ўсе застаўкі нутраны голас, вочы неадрыўна глядзелі на ключ, што тырчэў у дзьвярах, але ногі ня рухаліся і нейкая чортавая сіла не давала рады падняцца.

— Ведзьма! — прашапталі дрыжачыя вусны, дзьверы ваннай адчыніліся, і пісьменьніца паўстала перад ім ва ўсёй сваёй распусьце. На пісьменьніцы быў серабрысты купальнік з вялікімі дзіркамі на тых мясьцінах, якія жанкі прыхоўваюць ад чужых вачэй. Герман з ашалелым адчаем зірнуў на цёмныя плямы грудзей, на жарыя валасы, што вытыркаліся з дзіркі, і ўзмакрэлая сьпіна ягоная намёртва ўбілася ў прыслон скураной канапы.

Гарачыя вусны крануліся шыі, зачাপілі мочку вушэй, з млявай павольнасьцю прашапталі:

— Ідзі, прымі душ... ад цябе пахне марозівам.

Герман споўз на падлогу, пралез між тоўстых ног, імпэтнай вокраччу дапяў дзьвярэй і, крутнуўшы ключ, выкуліўся на калідор.

— Дывысь, Оксана, другі за дзень вылэтае! — крыкнула ў канцы калідора прыбіральшчыца, што мыла падлогу. Герман пасьлізнуўся на мокрай падлозе, але, на шчасьце, ня ўпаў, адно туфель зьяцеў з нагі, і так, з прыціснутым да грудзіны туфлём, прыпадаючы на правую, бестуфельную нагу, небарака прачыкіляў восем паверхаў і толькі ў фае перавёў дых.

Да свайго санаторыю ён шыбаваў няровным падбегам, а заляцеўшы ў пакой, пляхнуўся на ложка і з галавой схавалася пад коўдру.

— Гера, здарылася што? — запытаўся Лазюк, але Гера змаўчаў.

— Вечарам ня варта швэндацца. А то тут і забіць могуць. Мне вунь у цырульні так і казалі: «будзеш вякаць — да хаты не даедзеш», — прамармытаў Лазюк, уздыхнуў, і ад уздыху ягонага зварухнуліся шторы на вокнах.

XIV.

Наступным ранкам Герман, як заўсёды, прагнуўся а шостага гадзіне, але ў бювет не пайшоў. Ляжаў, закінуўшы рукі за патыліцу, згадваў свае ўчарашнія прыгоды ды слухаў краем вуха Лазюкову балбатню. Сусед яшчэ дасьвецьцем зьбегаў на вадапой і цяпер наракаў, што ад «нафтусі» могуць

раскрышыцца зубы, і што калі б замест Гарбачова абралі генсекам Лукашэнку, дык мы б зараз гора ня ведалі.

Герман згадваў жарую валасню, цёмныя смочкі грудзей, што выпіналіся праз дзіркі серабрыстага купальніку, і пасля кожнай такой згадкі цела ягонае скалалася ад дрыжкаў. Самая крыўднае было тое, што ад пісьменьніцы ўчора ўжо выкульваўся нейкі небарака. «І я туды ж», — скрушна падумаў Герман і стаў падлічваць — колькі такіх ёлупняў выкульваецца за тыдзень. «А хто не выкульваецца, з тымі як? Можа, прыдушыла каго сваімі кавунамі?» Каб пазбыцца ганебных успамінаў, ён крутнуўся на правы бок, стаў аднаўляць у памяці дзявочую постаць на мокрым пероне, але не аднавіў, забыўся неглыбокім сном, і прачнуўся праз дзье гадзіны, пачуўшы суседаў голас:

— Прачынайся, пара на сьняданак!

Тыцкаючы лыжкаю ў талерку з бураковай салатай, Герман глядзеў з-пад ілба на херсонскіх мужланаў і стоена, амаль зларадна, пасьміхаўся краёчкі бурачна-чырвоных вуснаў. Сарафаністыя саракоўкі падаліся да дому, — надоечы яны стаялі з валізамі на аўтобусным прыпынку, — і іх месцы занялі дзье стогодавыя бабулі. Херсонцы з тае нагоды сядзелі насупленыя, уторкнуўшы насы ў талеркі, і за ўвесь сьняданак не прамовілі ні слова. Ужо п'ючы кампот, яны раптам засьпяшаліся, падхапіліся на ногі і на хаду выплюнулі на далоні косткі сухафруктаў.

«Відаць, на выправу позьняцца», — падумаў Герман і ў той жа міг усьмешка зьбегла з вуснаў, і ён, па прыкладу херсонцаў, падхапіўся на ногі: згадаў, што сёньня субота і што а дзевятай гадзіне ён сам мусіць ехаць на выправу — глядзець пячоры, дзе хаваўся Алекса Доўбуш.

...Струмок гарэзлівага ветрыку варушыў валасы на патыліцы, і сэрца захоплена сьціналася, калі мікрааўтобус з шалёным імпэтам зьязджаў з пакатай гары. Даўно не зазнаваў Герман такога яскравага задавальненьня ад хуткай язды. Ён сядзеў, адкінуўшыся на прыслон мяккага крэсла, і праніклівымі, па-дзіцячы іскрыстымі вачыма глядзеў на гарбатыя пагоркі, на разьлеглыя, кранутыя шызаі павалокай лагчыны, па якіх блукалі авечыя чароды, і сэрца ягонае прасіла песьні.

Наперадзе, каля кіроўцы, сядзеў той самы мужчына ў пацёхканым брылі, што прадаваў квіткі, і залівіста распавядаў у мікрафон пра нейкіх апрышкаў ды іхняга верхаводу Алексу Доўбуша. Зрэшты, Герман ня надта й слушаў выпраўцу; быў захоплены карпацкімі краявідамі, і толькі зрэзьчасу наструньваўся, прыслухоўваючыся да галасоў за сьпінаю. Там, на заднім сядзеньні, голасна гаманілі і раскоціста сьмяяліся херсонскія мужланы з дзвьюмя расфуфыранымі кабетамі. У адной з кабетаў на носе былі люстрана-чорныя акуляры.

— Дывытэся, панове... Ось там, в долине, лэжыць місто Стрый, — крахтануў дынамік, а тым часам за сьпінаю залівіста засьмяяліся херсонцы.

— Ну, а адкуль вы прыехалі, прыгажуні, — пытаўся адзін з мужланаў.

— Мы з Кіеву, а вы?

— А мы з правінцыі, — з жартаўлівым уздыхам прамовіў мужлан, і ягоны сябрук таропка дадаў: — Але не правінцыялы.

— Глянуўшы на вас, гэтага ня скажаш, — выдыхнула адна з кабетаў, і ўсе

разам – херсонцы робленым сьмехам, а кіеўкі залівістым і шчырым – засьмяліся.

Мікрааўтобус тым часам заехаў у цяністую даліну, і за вакном зырккім срэбрам заблішчэла рака.

— Ой, як прыгожа-а! — хорам засьпявалі кіеўкі.

Чалавек у брылі ляпнуў кіроўцу па локцю, і той зьехаў на край дарогі.

— Дзяўчынкі налева, хлопчыкі направа, — пажартаваў адзін з херсонцаў, і адна з кіёвак, вылазячы з салону, прамармытала: — Божухна, якія банальныя жарты.

Усе разам падаліся да ракі.

— А што за вёска... ву-унь на тым беразе? — запытаўся нехта з экскурсантаў.

Чалавек у брылі прыклаў далонь да ілба.

— Білогоршча. У сорок дзв'ятым році з цьогэ сэла всіх высэлылы. Тут Шухэвыч з хлопцямы гуляв. Командыр УПА.

— Правільна зрабілі, — буркнуў лысы экскурсант – той самы, што сядзеў з Германам на адным сядзеньні, — і шпурлянуў у ваду пляскаты гальш.

Камень адскочыў ад вады аж восем разоў.

Калі кабеты адышлі ўбок, адзін з херсонцаў таксама шпурлянуў камень і суцішна крахтануў:

— Ты якую бярэш? У чорных акуларах?

— Бяры ты... дваіх адразу, — мрукнуў сябрук, выглядаючы сярод галькі пляскатага гальша. – Два тыдні з мелітопальскімі сцыкухамі правалэндаліся, цяпер з гэтымі... У мяне ўжо яйцы апухлі... Трэба шукаць якіх папрасьцей. Чатыры дні засталася. Сёньня ўжо дваццаць першае...

«Як дваццаць першае?» — усхапіўся Герман.

Толькі цяпер згадаў наш герой, што курортнае жыцьцё сканчваецца, што заўтра ад ранку ён мусіць хапаць валізу і бегчы на цягнік, і, зірнуўшы на спусьцістую, зацягнутую прынаднай смугою гару, адчуў прагнае жаданьне зьліцца з ёю душой.

XV.

Ад самага ранку ў грудзіне, як гэта бывае напярэдадні ад'езду, пасяліўся трапяткі халадок. Герман завітаў – астатні раз – у бювет, выпіў на разьвітаньне дзьве шклянкі «нафтусі», і потым доўга блукаў сярод натоўпу, слухаючы, як трывожна бухае зьнямелае сэрца ў прадчуваньні спатканьня з правадніччай.

Адразу ж пасяля сьняданку ён стаў пакаваць валізу, і зямляк Лазюк з уздыхам прамовіў:

— Куды ты столькі набраў? Рукі адарвеш.

У валізе ляжалі аж чатыры пляшкі «Кадаркі» – віно тут было зусім таннае, таму і набраў столькі. Герман кляцнуў зашчапкамi, узважыў валізу на руцэ і, таксама з уздыхам, запытаў:

— Штопар ёсьць?

Яны таропка, за нейкіх дзесяць хвілінаў, расьціснулі пляшку, закусілі піражкамі; Герман хацеў адразу разьвітацца, але сусед выклікаўся праводзіць яго да вакзалу і падараваў на памяць свой, зроблены ў выглядзе сьвірнавага ключа, штопар.

— Бяры, бяры... Захочаш у дарозе адкаркаваць – і ня будзе чым, — гукнуў Лазюк, піхнуў падарунак Герману ў кішэню і, падхапіўшы валізу, падаўся ў калідор.

Да вакзалу ішлі кружнай дарогай, праз стары парк. Заманулася дыхнуць апошнім разам водарам язьміну ды адчуць гарачым днём прахалоду паркавай засені.

У тым месцы, дзе шырокі ходнік выбягае на бульвар, Герман спыніўся, панурыўся ў кусты, зірнуў адтуль на лавы, што стаялі ўздоўж ходніку, а ўгледзеўшы на крайняй ад парку лаве пісьменьніцу, выхапіў з Лазюковых рук валізу і, крыкнуўшы: — Пайду напраткі! — кінуўся ў зарасьці калючай акацыі.

— Гера, ты куды?! — галёкнуў Лазюк, але той не адказаў. Ляцеў па кустах, абмінаючы бульвар і тое страшнае месца, дзе сядзела распусная бабізна.

Да свайго вагону ён падбег у той момант, калі праваднічка – тая самая, з чорным пухам пад носам, — падымала вагонную прыступку. Дарэшты задыханы, з булькатлівым віном у чэраве, Герман улез у тамбур і доўга, аж пакуль цягнік не набраў хаду, стаяў там, асавела пазіраючы на праваднічку. Потым, калі бабізна зачыніла дзьверы і рушыла па калідоры, пайшоў сьледам, утрапёна-трывожнымі вачыма зазірнуў у катух, дзе сядзяць праваднікі і, набраўшыся сьмеласьці, спытаў:

— А дзе тая маладзіца, што з вамі працавала?

Кабета азірнулася.

— Пра каго вы кажаце? Пра Верку, ці Сьветку?

— Ну, белая такая...

— Верка? Узяла тыдзень за свой кошт. Замуж выходзіць.

Праваднічка пайшла ў канец вагону, цягнік тузанула, і небарака балюча стукнуўся галавой аб няшчыльна прычыненыя дзьверы. З купэ даляталі знаёмыя галасы.

— Прыеду, паспрабую варэнікі згатаваць... з тварагом і вішнямі. Аксана рэцэпт напісала, — зяхліва гугнела Пергідроль.

— Якая гэта Аксана? Тая, што з капітанам круцілася? — пыталася даўга-нося шатэнка.

Герман рассунуў дзьверы.

— О-о! Старыя знаёмыя! — прасьпявала Пергідроль, разразаючы нажом квадратны торт. – Заходзьце, зараз будзем гарбату піць.

Герман сеў на лаўку, памацаў пабітую галаву.

— І не здароўкаецеся, — прамовіла ў сваю чаргу шатэнка, згадаўшы іхнюю сустрэчу ў кавярні «Марозіва».

— А гэта хто з вамі была? Ваша мама? — пажартавала Пергідроль, ды тут жа асеклася, пабачыўшы, як наліліся крывёю Германавыя вочы.

Дзень быў сьпякотны, і ў купэ панавала задуха. Пергідроль падскочыла, апусьціла вагоннае вакно, і купэ працялі напорлівыя струмені ветрыку.

— Вам, мужчына, блага? — запыталася шатэнка, Герман нічога не адказаў, і спадарожніцы, пераглянуўшыся, выйшлі ў калідор.

Валасатая рука лашчыць дзявочыя калені... Відмо было такім яскравым, што Герман нават застагнаў, і яму стала страшэнна гарача. Ён скінуў з сябе кашулю, выцер ліпучы пот з лобу, спруцянымі пальцамі адкрыў валізу. Ён вырашыў напіцца.

Калі, праз гадзінку, жанчыны вярнуліся ў купэ, іхні распрануты па пояс

спадарожнік ляжаў на лаўцы і штосьці няўцямна мармытаў. Поруч, на століку, стаяла пустая пляшка «Кадаркі».

— Дык ён, аказваецца, алкаш! — выдыхнула Пергідроль, ладкуючыся на лаўцы; жанчына піхнула азадкам Германавыя ногі. — Як капітан. Той усё спаў, п’яны, на Аксаніным ложку. Адночы нават абасцаўся.

— Можа, гора якое ў чалавека? — нясьмела прамовіла сяброўка, кіўнуўшы на Германа.

— Якое там гора! Звычайны курортны раман, — Пергідроль выцягнула з сумачкі люстэрка і губную памаду. — У «Каштане» нейкі дзівак нават засрэліўся.

У пацьверджаньне такіх словаў Герман зварухнуўся і змучана прастаннаў:

— Вера...

— Чула? — выдыхнула Пергідроль, падмалёўваючы прыпухлыя вусны. — Відаць, тая стармодзіна сьніцца, з якой марозіва еў.

Жанчына ўважліва паглядзелася ў люстэрка, падправіла кудзеркі на скронях.

— Заўтра ж пайду зраблю стрыжку.

— А дзе ты стрыжэшся? — шатэнка гідліва, двума пальцамі ўзяла са стала пустую пляшку, піхнула пад лаўку.

— Як дзе? У «Экстрыме». У мяне там свой цырульнік.

— «Экстры-ым», — шатэнка, нібыта прыгадваючы штосьці, прымружылася.

— Ай, ну глядзі... — Пергідроль акінула купэ імклівым паглядам і, не знайшоўшы нічога лепшага, правяла памай па Германавай сьпіне. — Во гэта прасьпект, вось тут, — памадная рыса дапаўзла да аголенага хвастца, — паварот на Сурганава. Далей там нейкая крама, а тут, — над левай кумпячынай зьявіўся нязграбны крыжык, — дзевяціпавярховы дом. Уваход са двара. Там яшчэ шыльда вісіць.

Пергідроль хацела было падмаляваць верхнюю вусну, але тут жа прыхапілася, шпурнула памаду ў прачыненае вакно і падчапіла на нож вялікі кавалак тарту.

XVI.

На чацьверты паверх ён уздымаўся паволі, прыпыняючыся на кожнай пляцоўцы. Дый дзіва што: сэрца з перапою лезла вонкі, а слых поўніўся замарачным шумам. Дапяўшы да сваёй кватэры, ён выцягнуў ключы, але адчыняць ня стаў — тыцнуўся лобам у дэрмацінавую абіўку і замёр, згадваючы густыя акацыі, старыя дубы і цяністыя сьцяжынкі трускавецкага парку. Гаротны ўздых вырваўся з грудзіны.

Ён доўга ня мог патрапіць ключом у шчыліну, а калі патрапіў, дзьверы здрыгануліся ад хвацкіх удараў. Усхваляваны, Герман увайшоў у калідор, зазірнуў, узняўшы правую нагу, у святліцу. Скаланаў сьвет швагра Мікола — стаяў на табурэце і біў малатком па дзюбелю.

— О-о! Гера! Даўно чакаем!

— Гзымс прыбіваеце? — Гера зірнуў на ўбіты ў сьценку шпень.

— Прыбіваем. Мужыка ж у хаце няма. Два гады ляжыць, не прыбіты, —

Лізавета выйшла з кухні, цягнучы пад пахай каробку з дэкаратыўным гзымсам. — Халеру тую Лізавете падаравалі колісь таварышкі па службе.

— З паўабарота заводзіцца, — буркнуў Гера і рушыў у ванную, на хаду здымаючы кашулю.

— Э-э! А што ж гэта? — выдыхнула Лізавета, і каробка з гзымсам пляснулася на падлогу. — Коля, ты глянь. У яго ж уся сьпіна памадай сьпісана!

Улякнуты жончыным крыкам, Герман падбег да люстра, што вісела ў вітальні.

— Яшчэ глядзеца будзе, паскуда! Я дзень да ночы працую, пуцёўку яму ўзяла, а ён... прыехаў... курвамі размаляваны!

У Германа было такое адчуваньне, што ўсё гэта адбываецца ня з ім.

Мікола зьяцеў з табурэту, падбег да сваяка, пачухаў малатком за вухам.

— Гера... ты нам павінен усё сказаць, — голас Міколаў набыў трывожныя ноткі. — Дзе ты быў? Мы цябе ўчора чакалі.

— Ты што, ня бачыш, дзе ён быў?! — плаксіва выдыхнула Лізавета, і Мікола махнуў перад ейным носам малатком. — Ды сьціхні ты... справа сур'ёзная. Ня бачыш — сатанінскія знакі намаляваны!

— Ты мне зубы не загаворвай. Знайшоўся тут... адвакат Рэзьнік.

Мікола пачухаў малатком ніз жывата і, выставіўшы палец, маўляў, я зараз, падаўся з хаты.

— П-паскуда, — прасіпела Лізавета, удыхнула паветра, каб сказаць яшчэ нешта, яшчэ больш крыўднае, ды тут расчыніліся дзьверы і ў вітальню заляцела суседка Аляўціна. На твары ейным была мядовая маска, а ў валасах матава бліскалі бігудзі.

— Гера, што такое?! — не сваім голасам азвалася суседка, а ўбачыўшы Гераву сьпіну ў жаху заціснула мядовы рот абодвума даланямі.

Хвіліну стаяла напятая цішыня, якую перарвала дарэштты ўсхваляваная суседка.

— З правага боку зорка Люцьшара... а гэта... — дрыжачы палец паказаў на размытую чырвоную рысу, якая паўзла ўздоўж хрыбціны... веліярава маланка... і б'е яна... — куды б'е маланка, Аляўціна не сказала, бо тую мясьціну прыкрывалі труссы, і ў жаху заціснула рот — цяпер ужо адной далоньню.

— Ды хрысьціся ты, Аля... якія маланкі... Хахлушкі размалявалі, п'янага...

Лізчыны словы абурылі Міколу.

— Ты што, ня бачыш, які ён прыехаў. Ды ён жа на сябе не падобны, — з гэтымі словамі і з малатком у руцэ, Мікола ізноў выбег з кватэры.

А праз паўгадзіны, калі Герман выціраўся пасля душа, да вушэй ягоных даляцеў сакавіты барытон:

— «Да воскрессе Бог и расточатся врази Его...»

Ад хваляваньня Герман доўга ня мог патрапіць нагой у труссы.

— «И да бежат от лица Его ненавидящие Его...»

Сівабароды баццохна — у расе, але без крыжа на грудзіне, — хадзіў па пакоях і махаў мокрай мяцёлкай. Сьледам за ім хадзіла не на жарты ўсхваляваная Лізавета.

— «Яко тает воск от лица огня, тако да погибнут беси от лица любящих Бога...» — прамовіў баццохна, махнуў мяцёлкай, і Герман пацепнуўся ад халодных пырскаў.

— Ну як? — шматзначна шапятнуў Мікола, калі расстрыга, піхнуўшы пад расу пляшку прывезенага Германам віна, падаўся прочкі. — На жанчын дзейнічае безадказна.

— Далібог ня ведаю – адкуль тая памада... – буркнуў Герман, і швагер з вясёлым адчаем ляпнуў яго па плячы.

— Ды ладна, чаго ўжо там... У нас адзін дык наагул... прыехаў... з педыкюрам на нагах. Бабы ў апошнюю ноч намалявалі, а ён, па п'янцы, ня ўгледзеў, — швагра крэкнуў і з разважлівай павольнасьцю напоўніў шклянкі.

Яны не пасьпелі выпіць пляшку «Кадаркі», як у дзьверы – працягла і патрабавальна – пазванілі. Герман, як быў – у адных трусах – выйшаў на калідор і сутыкнуўся з маладой кабетай, якая таропка выцягвала з сумкі нейкія шнуры. З-за ейнай сьпіны выглядала суседка Аля.

— Карэспандэнт «Гарачай лініі» Сьвятлана Запартыка, — маладзіца азірнула на Аляўціну, — ці маглі б вы распавесці нашым слухачам пра свой палон.

— Пра які палон?

— Вы ж, я чула, да сатаністаў патрапілі...

Ад злосьці ў Германа нават сьцягнула скуру на лобе.

— А пайшлі б вы ў сраку! — гракнуў Герман на ўсе пяць паверхаў, бразнуў дзьвярыма і схаладнеў душою, зразумеўшы, што Аляўціна – кабета амбітная і зьвяглівая, — яму гэтага ніколі не даруе.

Позьнім вечарам у кватэру ізноў пазванілі, потым пагрукалі і жалезным голасам загадалі: — Адчынйце! Міліцыя!

Цэлую гадзіну ён распавядаў участковаму пра сваю сустрэчу з сатаністамі, апісваў зьнешнасьць спадарожніц, з якімі ехаў у купэ, і ўрэшце рэшт і сам паверыў у тое, што Пергідроль са сваёй сяброўкай зьяўляюцца агентамі Сатаны.

У панядзелак Герман выправіўся на працу і ледзь дачакаўся шасьці гадзінаў – адвык сядзець за кульманам. Вылецеў са свайго інстытуту і на аўтобусным прыпынку пачуў – з вуснаў рабаціністай бабулі – страшны аповед. Бабуля стаяла пасярод людскога збою і распавядала сяброўцы як нейкі мужчына ехаў – «з гэнага... як яго... Трускавецку» — і ў цягніку на яго напалі дзьве сатаністкі.

— Кажуць... аддай нам сэрца, і будзеш багатым.

— І што – аддаў? — улякнута перапытала сяброўка.

— Аддаў! Прыехаў дахаты, і твару няма... увесь сьсінелы. А на сьпіне сэрца намаляванае, і чорт з рагамі. Жонка адразу бацюхну паклікала. Бацюхна прыйшоў, малітву чытае, а гэнага як затрасе – вось так! вось так! — паказваючы, як калаціла небараку, бабуля страсянула ў паветры кулакамі.

Ад такога аповеду Герману стала ніякавата. Яму падалося, што ўсе, хто стаяў у чарзе, прызналі ў небараку яго самога і, не чакаючы аўтобуса, падбегам кінуўся па ходніку.

Падымаючыся па прыступках, торкнуў пальцам у дзірку паштовай скрыні. Там ляжала нейкая лядашчая паперка. Спачатку падумаў, што гэта запросіны на флюараграфію і хацеў было яе скамечыць, ды тут угледзеў, што паперка з псіха-неўралагічнага дыспансеру.

— Вось ўліп, дык уліп, — улякнута прашаптаў наш герой і прамакнуў паперкай вільготную лабаціну.

Эпілог.

— Ну-с, — выдыхнуў сухарлявы, нейкімі няўлоўнымі рысамі падобны да чэхаўскага героя псіхіятр, калі пацыент уладкаваўся на крэсьле. — Раскажвайце...

— Што раскажаш? — прамармытаў пацыент, зірнуўшы на медсястру, якая сядзела на другім баку стала і штосьці пісала ў журнале.

— Раскажыце — як патрапілі ў Трускавец, што там рабілі...

Лекар паляпаў косткамі пальцаў па стале.

— Надарылася непаразуменьне. Мой швагер вырашыў пажартаваць... — таропка загаварыў пацыент, але псіхіятр ляпнуў па стале пецярнёй.

— Я ўсё цудоўна разумею, але пачнем з пачатку. Такім чынам, вы паехалі ў Трускавец лекаваць пячонку.

— Ды пячонка ў мяне здаровая... Гэта ўсё швагер... ён пуцёўкамі загадвае. Ну і прапанаваў зьездзіць... на 21 дзень.

— Проста так прыйшоў і прапанаваў?

Пацыент кашлянуў у жменю, пакасіўся на медсястру.

— Ну, карацей, прысьнілася мне аднойчы, што зьнік Лукашэнка...

— Як зьнік? — выдыхнулі адначасова і медсястра, і лекар.

— Ну так... зьнік і ўсё... — прамовіў пацыент і, зразумеўшы, што сказаў лішку, асуджана апусьціў голаў.

Псіхіятр сьціснуў рукамі скроні... Іншым разам можна было абысьціся пігулкамі, ну, у крайнім выпадку, накіраваць на дзённы стацыянар, але пасьля такіх прызнаньняў ён мусіў адпаведна рэагаваць. Дый як не прарэагуеш, калі пад бокам сядзіць шпэгоўка. Псіхіятр быў перакананы, што новую медсястру да яго падсадзілі адмыслова. Не давяраюць, курвы. «Кінуць усё... зьехаць у Хайфу, да брата», — падумаў быў усхваляваны лекар, але тут жа ачуўся і кійком галавы загадаў сястры пісаць накіраваньне...

...Герман другі год сядзіць у Навінкаўскай бальніцы, у 17-м нумары, не адказвае ні на якія пытаньні і няўцямна мармыча штосьці пра дзясочыя калені.

Жонка ягоная, Лізавета Іванаўна, пабралася са сваім даішнікам, а швагра Міколу абралі дэлегатам Усебеларускага сходу і выдалі прэмію ў пяць «мініма-лак» дзеля набыцця выхаднога гарнітуру.

«Дзяслоўцы» віншуюць шаноўнага Вінцэся МУДРОВА
з 50-цігоддзем і зычаць — творчага плёну, мудроўскай іроніі
і маладога запалу яшчэ на доўгія гады.
